

КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА

ЗАТВЕРДЖЕНО

Приймальною комісією
Протокол № 6 від 01.04.2019 р.
Голова Приймальної комісії

В.О.Огнев'юк

ПРОГРАМА

вступного екзамену в аспірантуру
зі спеціальності 035 Філологія

Освітньо-науковий рівень: доктор філософії

Спеціальність: 035 Філологія

На основі: освітнього ступеня магістр,
освітньо-кваліфікаційного рівня спеціаліст

ПОГОДЖЕНО

Проректор з наукової роботи

Н.М.Віннікова

РОЗГЛЯНУТО І ЗАТВЕРДЖЕНО

на засіданні вченої ради

Інституту філології

Протокол №8 від 26.03.2019 р.

Голова вченої ради

О.В.Єременко

Київ – 2019

Пояснювальна записка

Вступний екзамен зі спеціальності для претендентів на навчання за програмою підготовки доктора філософії спеціальності 035 Філологія (спеціалізація: українська література) проводиться в усній формі, охоплює нормативний зміст підготовки фахівця, передбачає комплексну перевірку теоретичних знань і практичних умінь вступників.

Мета вступного екзамену полягає в тому, аби з'ясувати рівень готовності вступників до самостійної дослідницької діяльності в галузі філології.

Структура екзаменаційного білета передбачає три питання. Наприклад:

Білет

*для складання вступного екзамену до аспірантури
зі спеціальності 035 Філологія
(спеціалізація «Українська література»)*

- 1. Літописання Київської Русі: основні пам'ятки, особливості оповідної манери, структура текстів, проблема історичної достовірності. Огляд одного з літописів*
- 2. Багатогранність творчого доробку Бориса Грінченка*
- 3. Естетичні настанови Київської школи в поезії II пол. XX ст. Особливості творчості В. Голобородька, М. Воробйова, В. Кордуна, М. Григоріва та ін.*

Зміст програми

Орієнтовні питання з української літератури

1. Літописання Київської Русі: основні пам'ятки, особливості оповідної манери, структура текстів, проблема історичної достовірності.
2. Гіпотетичний період розвитку української літератури дохристиянської доби. «Велесова книга» як проблема.
3. «Слово о полку Ігоревім» у контексті книжної української літератури від Київської Русі до сьогодення (співіснування християнства та язичництва, проблема героя, переклади та переспіви пам'ятки).
4. «Повчання» Володимира Мономаха: жанрова особливість, вираження психологічного стану автора, біографічність твору.
5. «Слово про Закон і Благодать» Іларіона Київського: богословські знання,

політична мудрість та патріотичний пафос автора.

6. Полемічна література України в другій половині XVI – першій половині XVII століття (М. Смотрицький, І. Вишенський та ін.).
7. «Історія Русів» – підсумок розвитку барокової історіографії. Образ української історії.
8. Українське літературне бароко. Сучасний стан вивчення.
9. Шкільна драма і театр XVII – XVIII ст. Реформаторська діяльність Феофана Прокоповича.
10. Синтез етики і естетики у поетичній творчості Григорія Сковороди.
11. Українська літературна традиція і творчість М. Гоголя.
12. Роль І.П.Котляревського в становленні нової української літератури
13. Григорій Квітка-Основ'яненко і традиції просвітницько-класицистичної прози.
14. Поезія Тараса Шевченка і традиції європейського романтизму.
15. Творчість Тараса Шевченка періоду «трьох літ».
16. «Назар Стодоля» Тараса Шевченка і початок традиції «народної драми».
17. Оповідна манера Марка Вовчка.
18. Традиції прози Марка Вовчка в українській літературі (прозаїки «Основи»).
19. Проблема історичної долі українського народу в романі П. Куліша «Чорна рада».
20. Ліро-епос Івана Франка (поєми «Іван Вишенський», «Похорон», «Мойсей»).
21. Українська символічна драма (О. Олесь, С. Черкасенко, В. Пачовський), її характерні ознаки.
22. Леся Українка – лірик (діапазон творчості, жанри, поетична майстерність).
23. Психологічна і філософська драматургія Лесі Українки
24. «Театр корифеїв» як феномен національної культури.

25. Багатогранність творчого доробку Б. Грінченка.
26. Особливості психо-лінгвістичної теорії О. Потебні та її вплив на українську і світову науку.
27. Імпресіоністична новела рубежа віків (М. Коцюбинський, М. Яцків та ін.)
28. Ідейно-художні шукання О. Кобилянської. Повість «Земля».
29. Художні особливості «малої» прози В. Винниченка. І. Франко про збірку «Краса і сила».
30. Ідея українського державотворення в українській драматургії ХХ ст. («Між двох сил» В. Винниченка, «Патетична соната М. Куліша, «Павло Полуботок» К. Буревія)
31. Тема національно-визвольних змагань у новелах В. Стефаника.
32. Проблематика і поетика прози Миколи Хвильового
33. Творчість Олександра Довженка в контексті світової літератури та мистецтва
34. Тема голодомору в творчості письменників-емігрантів (У. Самчук, Т. Осьмачка, В. Барка). Особливості художнього стилю.
35. «Гулагівська» тема в українській прозі (за творами І. Багряного).
36. Експериментальна проза В. Домонтовича: жанрово-стильові особливості.
37. «Шістдесятники» як явище в літературі й культурі.
38. «Мала проза» Гр. Тютюнника.
39. Українська «хімерна» проза (О. Ільченко, В. Земляк, В. Дрозд, В. Шевчук).
40. Естетичні настанови Київської школи в поезії II пол. ХХ ст.
41. Поетичні відкриття у 80-ті роки ХХ ст. (В. Герасим'юк, І. Римарук, І. Малкович та ін.).
42. Проблема становлення і розвитку українського гумору та сатири (Остап Вишня, П. Глазовий, О. Черногуз та ін.).
43. Основні тенденції розвитку лірики 80-90-х рр. ХХ ст.

44. Основні тенденції розвитку драматургії 80-90-х рр. XX ст.
45. Основні тенденції розвитку літературознавства та літературної критики 80-90-х рр. XX ст.
46. Стильові тенденції розвитку сучасної прози.
47. Лірика 2000-х: основні мотиви, стильові домінанти.
48. Особливості конфлікту в сучасній драматургії.
49. Проблематика сучасних історико-літературних досліджень.
50. Розвиток літературно-критичної думки 2000-х рр.

Рекомендована література

Основна

1. Грушевський М. Історія української літератури: В 6 т. 9 кн. – К., 1993. – Т. 1. – 392 с.
2. Гундорова Т. Проявлення слова. Дискурсія раннього українського модернізму. Постмодерна інтерпретація / Тамара Гундорова. – Л. : Літопис, 1997. – 297 с.
3. Єфремов С. О. Історія українського письменства. – К. : Феміна, 1995. – 538 с.
4. Зеров М. Українське письменство XIX ст. / Микола Зеров // Зеров М. Твори: У 2-х томах. – Т. 2 : Історико-літературні та літературознавчі праці. – К. : Дніпро, 1990. – 601 с.
5. Ісіченко І. Історія української літератури : епоха Бароко XVII–XVIII ст. : навчальний посібник для вузів / Ігор (Ісіченко), Національний університет «Києво-Могилянська академія» . – Львів ; К. ; Х. : Святогорець, 2011 . – 567 с.
6. Павличко С. Дискурс модернізму в українській літературі. – К., 1997.
7. Поліщук Я. Міфологічний горизонт українського модернізму : монографія / Ярослав Поліщук. – 2-ге вид., переробл. і доповн. – Івано-Франківськ : Лілея НВ, 2002. – 392 с.
8. Потебня О. Естетика і поетика слова: збірник / Упоряд., вступ. ст., приміт. І. В. Іваньо, А. І. Колодної; Пер. А. Колодної. – К. : Мистецтво, 1985. – 302 с.
9. Тарнашинська Л. Українське шістдесятництво : профілі на тлі покоління (історико-літературний та поетикальний аспекти) / Людмила Тарнашинська ; Ін-т літератури імені Т. Г. Шевченка НАН України. – К. : Смолоским, 2010. – 632 с.

10. Чижевський Д. І. Історія української літератури (від початків до доби реалізму) . – Нью-Йорк: Українська Вільна Академія Наук у США, 1956. – 511 с.

Додаткова

1. Агєєва В. Апологія модерну: обрис ХХ віку / Віра Агєєва. – К. : Грані-Т, 2011. – 408 с.
2. Барабаш Ю. Я. Вибрані студії : Сковорода. Гоголь. Шевченко / Юрій Барабаш. – К. : Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2006. – 741 с.
3. Бондарева О. Є. Міф і драма у новітньому літературному контексті : поновлення структурного зв'язку через жанрове моделювання : [монографія] / Олена Бондарева. – К. : Четверта хвиля, 2006. – 512 с.
4. Бровко О. О. Новела в структурі української прози : модифікації та функції : монографія / О. О. Бровко. – Луганськ : Вид-во ДЗ «ЛНУ імені Тараса Шевченка», 2011. – 400 с.
5. Віннікова Н. М. Дискурс української літературної пародії : [монографія] / Наталія Віннікова. – К. : Наук. думка, 2014. – 431 с.
6. Єременко О. Літературний образ у силовому полі синкретизму : (на матеріалі укр. прози другої половини ХІХ – початку ХХ ст.) / О. Єременко. – К. : Вид. «Свшан-зілля», 2008. – 320 с.
7. Забужко О. Notre Dame d'Ukraine: Українка в конфлікті міфологій / Оксана Забужко. – К. : Факт, 2007. – 640 с. – (Сер. «Висока поліція»).
8. Кузьменко В. І. Історія української літератури: ХХ – поч. ХХІ ст. : навчальний посібник : у 3 т. / В. І. Кузьменко, О. О. Гарачковська, М. В. Кузьменко. – Т. 2. – К. : Академвидав, 2014. – 536 с.
9. Мацько В. П. Українська еміграційна проза ХХ століття : [монографія] / В. П. Мацько. – Хмельницький : ПП Дерєпа І. Ж. – 2009. – 388 с.
10. Мельник Я. Іван Франко й biblia ароссyрyа / Ярослава Мельник. – Л. : Вид-во Українського Католицького Університету. – 2006. – 198 с.
11. Моклиця М. В. Модернізм як структура : Філософія. Психологія. Поетика : монографія / Марія Моклиця. – 2-ге вид., переробл. і доповн. – Луцьк : РВВ «Вежа» Волин. держ. ун-ту ім. Лесі Українки, 2002. – 390 с.
12. Моренець В. Національні шляхи поетичного модерну першої половини ХХ ст.: Україна і Польща / Володимир Моренець. – К. : Вид-во Соломії Павличко «Основи», 2002. – 327 с.
13. Моренець В. Оксиморон : Літературознавчі статті, дослідження, есеї / Володимир Моренець. – К. : Аграр Медіа Груп, 2010. – 526 с.
14. Наєнко М. К. Історія українського літературознавства : підруч. для філологічних спец. вищ. навч. закл. / М. К. Наєнко. – 2-е вид., зі змінами й доп. – К. : Видавничий центр «Академія», 2001. – 360 с. – (Серія «Альма-матер»).

15. Наєнко М. К. Художня література. України. Від міфів до модерної реальності / М. К. Наєнко. – К. : Просвіта, 2008. – 1064 с.
16. Наливайко Д. Про співвідношення «декадансу», «модернізму», «авангардизму» / Дмитро Наливайко // Слово і час. – 1997. – № 11 – 12. – С. 44 – 48.
17. Новик О. П. Неповторність повторного. Барокові традиції в літературі українського романтизму : монографія / Ольга Новик ; Харк. нац. пед. ун-т ім. Г. С. Сковороди. – Х. : Майдан, 2011. – 368 с.
18. Поліщук Я. Література як геокультурний проект: Монографія. – К.: Академвидав, 2008. – 304 с.
19. Ушкалов Л. Есеї про українське бароко / Леонід Ушкалов. – К. : Факт. – Наш час, 2006. – 284 с. – (Сер. «Висока полиця»).

Довідкові видання

1. Літературознавча енциклопедія : у 2 т. / [авт.-уклад. Ю. І. Ковалів]. – Т. 1. – К. : ВЦ «Академія», 2007. – 608 с. – (Енциклопедія ерудита).
2. Літературознавча енциклопедія : у 2 т. / [авт.-уклад. Ю. І. Ковалів]. – Т. 2. – К. : ВЦ «Академія», 2007. – 624 с. – (Енциклопедія ерудита).
3. Літературознавчий словник-довідник / [Р. Т. Гром'як, Ю. І. Ковалів та ін.]. – К. : ВЦ «Академія», 1997. – 752 с.

Критерії оцінювання знань вступника

Кількість балів (max - 200)	Критерії
180 – 200	Виставляється за глибокі знання літературознавчого матеріалу, що міститься в основних і додаткових рекомендованих джерелах; вміння аналізувати явища, які вивчаються, у їхньому взаємозв'язку і розвитку, чітко і лаконічно; логічно і послідовно відповідати на поставлені запитання; вміння застосовувати теоретичні положення під час розв'язання дослідницьких завдань
160 – 179	Виставляється за ґрунтовні знання літературознавчого матеріалу, аргументовані відповіді на поставлені запитання; вміння застосовувати теоретичні положення під час розв'язування дослідницьких задач.

140 – 159	Виставляється за міцні знання літературознавчого матеріалу, аргументовані відповіді на поставлені запитання, які, однак, містять певні неточності; вміння застосовувати теоретичні положення під час розв'язання практичних задач.
120 – 139	Виставляється за посередні знання літературознавчого матеріалу, мало аргументовані відповіді, слабе застосування теоретичних положень при розв'язанні практичних задач.
100 – 119	Виставляється за слабкі знання літературознавчого матеріалу, неточні або мало аргументовані відповіді, з порушенням послідовності його викладання, за слабе застосування теоретичних положень при розв'язанні практичних задач.
1 – 99	Виставляється за незнання значної частини матеріалу, істотні помилки у відповідях на запитання, невміння орієнтуватися під час розв'язання практичних задач, незнання основних фундаментальних положень.

Пояснювальна записка

Вступний екзамен зі спеціальності для претендентів на навчання за програмою підготовки доктора філософії спеціальності 035 Філологія (спеціалізація: теорія літератури) проводиться в усній формі, охоплює нормативний зміст підготовки фахівця, передбачає комплексну перевірку теоретичних знань і практичних умінь вступників.

Мета вступного екзамену полягає в тому, аби з'ясувати рівень готовності вступників до самостійної дослідницької діяльності в галузі філології.

Структура екзаменаційного білета передбачає три питання. Наприклад:

Білет

*для складання вступного екзамену до аспірантури
зі спеціальності 035 Філологія
(спеціалізація «Теорія літератури»)*

1. *Специфіка віршованої мови. Естетична функція та елементи ритму*
2. *Структурна антропологія К. Леві-Строса та теорія літератури*
3. *«Лаокоон» Г. Е. Лессінга*

Зміст програми

Загальні проблеми теорії літератури

1. Теорія літератури та її зв'язок з історією літератури і критикою.
2. Теорія літератури у співвіднесеності з головними напрямками розвитку філософських ідей тієї чи іншої епохи.
3. Проблема відображення у трактуванні різних теоретичних шкіл.
4. Проблема мови в літературі й літературознавстві.
5. Специфіка художнього мислення.

Історія теоретичної думки

1. Платон про мистецтво («Держава»).
2. Арістотель. Поетика.
3. Горацій. Наука поезії.
4. Данте А. Про народну мову.
5. Буало Н. Поетичне мистецтво.
6. Дідро Д. Парадокс про актора.
7. Шіллер Ф. Естетика.
8. Гердер Н.Г. Про найновішу німецьку літературу.
9. Лессінг Г.Е. Лаокоон.
10. Німецька ідеалістична філософія та її вплив на літературну теорію (Кант, Шеллінг, Гегель).
11. Міфологічна школа Я. Грімма та В.Грімма.

12. Літературно-теоретичні концепції російських соціал-демократів на тлі філософських ідей епохи.
13. Культурно-історична школа в літературознавстві (І.Тен).
14. Біографічний метод Ж.Сент-Бева.
15. Компаративне літературознавство та його основи.
16. Психолінгвістична школа О.О.Потебні.
17. Психологічна школа у вітчизняному літературознавстві (Д.Овсянико-Куликовський, А.Горнфельд та ін.).
18. Російський формалізм.
19. Соціологія й літературознавство. Вульгарний соціологізм у теорії та практиці літератури.
20. Марксистське літературознавство. Ідеї Г.В.Плеханова. Сучасний західний неомарксизм.
21. Психоданаліз та його вплив на літературну теорію.
22. Літературознавчі ідеї К.Юнга.
23. Структурна антропологія К. Леві-Строса та теорія літератури.
24. Структуралізм як школа і постструктуралістські дебати.

Українська проблематика

1. Головні ідеї українського літературознавства ХІХ – ХХ ст.ст.
2. Періодизація української літератури як теоретична проблема.
3. Концепції історії української літератури за М. Грушевським, С. Єфремовим, М. Петровим, О. Дашкевичем, Д. Чижевським, М.Зеровим.
4. І.Франко як теоретик літератури.
5. Літературний розвиток у трактуванні критиків ЛНВ та «Вістника» (1922 – 1939) (Д. Донцов, С. Маланюк та ін.).
6. Методологічні проблеми сучасного українського літературознавства.

Головні напрями й епохи світової художньої еволюції

1. Антична культура.
2. Стили і жанри літератури Середньовіччя та Відродження.
3. Просвітництво і класицизм.
4. Бароко.
5. Романтизм як епоха і як стиль.
6. Соцреалізм як історіософська і теоретична проблема.
7. Модернізм і авангард.
8. Постмодернізм та його естетичні параметри.
9. Концепція елітарної і масової культури.
10. Стиль письменника і стиль епохи.

Основні теоретичні питання літературознавства

1. Літературний процес
2. Творчий метод. Тип художнього мислення. Напрямок.
3. Структура.

4. Жанр.
5. Простір. Час.
6. Міф.
7. Оповідь.
8. Ритм.

Рекомендована література

Основна

1. Мітосек З. Теорії літературних досліджень [Текст] / З. Мітосек; [пер. з пол., післямова В.І. Гуменюк, наук. ред. В.І. Іванюк]. – Сімферополь : Таврія, 2005. – 408 с.
2. Наєнко М. К. Історія українського літературознавства : підруч. для філологічних спец. вищ. навч. закл. / М. К. Наєнко. – 2-е вид., зі змінами й доп. – К. : Видавничий центр «Академія», 2001. – 360 с. – (Серія «Альма-матер»).
3. Наливайко Д. С. Теорія літератури й компаративістика / Д. С. Наливайко. – К. : Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2006. – 347 с.
4. Слово. Знак. Дискурс : Антологія світової літературно-критичної думки ХХ ст. / [за ред. М. Зубрицької]. – Л. : Літопис, 2003. – 636 с.
5. Современное зарубежное литературоведение (страны Западной Европы и США): концепции, школы, термины. Энциклопедический справочник. – М.: «Интрада – ИНИОН», 1999. – 318 с.
6. Тмарченко Н. Д. Теоретическая поэтика : понятия и определения : хрестоматия для студентов филолог. факультетов / Н. Д. Тмарченко. – М. : РГГУ, 1999. – 286 с.
7. Теория литературы : [учеб. пособие для студ. филол. фак. высш. учеб. заведений : [в 2 т.] / [под ред. Н. Д. Тмарченко]. – Т. 1 : Теория художественного дискурса. Теоретическая поэтика / Н. Д. Тмарченко, В. И. Тюпа, С. Н. Бройтман. – М. : Изд. центр «Академия», 2004. – 510 с.
8. Ткаченко А. Мистецтво слова : вступ до літературознавства : [підручник для студентів гуманітарних спеціальностей вищих навчальних закладів] / Анатолій Ткаченко. – 2-е вид. випр. і доповн. – К. : ВПЦ «Київ. ун-т», 2003. – 448 с.
9. Хализев В. Е. Теория литературы : [учебник] / В. Е. Хализев. – 4-е изд., испр. и доп. – М. : Высш. шк., 2007. – 405 с.

Додаткова

1. Астрахан Н. І. Буття літературного твору. Аналітичне та інтерпретаційне моделювання : монографія / Н. І. Астрахан. – К. : Академвидав, 2014. – 429 с. – (Монограф).

2. Баррі П. Вступ до теорії: літературознавство та культурологія. – К.: Смолоскип, 2008. – 360 с.
3. Бернадська Н. І. Український роман : теоретичні проблеми і жанрова еволюція : [монографія] / Н. І. Бернадська. – К. : Академвидав, 2004. – 368 с.
4. Бовсунівська Т. В. Жанрові модифікації сучасного роману [Текст] : монографія / Бовсунівська Т. В. – Х.: Діса плюс, 2015. – 369 с.
5. Бовсунівська Т. Когнітивна жанрологія і поетика : [монографія] / Т. В. Бовсунівська. – К. : ВПЦ «Київ. ун-т», 2010. – 180 с.
6. Бовсунівська Т. В. Основи теорії літературних жанрів : [монографія] / Бовсунівська Тетяна Володимирівна. – К. : ВПЦ «Київ. ун-т», 2008. – 519 с.
7. Бондарева О. Є. Міф і драма у новітньому літературному контексті : поновлення структурного зв'язку через жанрове моделювання : [монографія] / Олена Бондарева. – К. : Четверта хвиля, 2006. – 512 с.
8. Бровко О. О. Новела в структурі української прози : модифікації та функції : монографія / О. О. Бровко. – Луганськ : Вид-во ДЗ «ЛНУ імені Тараса Шевченка», 2011. – 400 с.
9. Галич О. А. Історія літературознавства : [підручн. для філол. спец.] / О. А. Галич. – Луганськ : Книжковий світ, 2009. – 266 с.
10. Галич О. А. Теорія літератури : [підруч. для студ. філол. спец. вищ. навч. закл.] / Олександр Галич, Віталій Назарець, Євген Васильєв ; за наук. ред. Олександра Галича. – Вид. 4-е, стер. – К. : Либідь, 2008. – 486 с.
11. Денисюк І. О. Розвиток української малої прози ХІХ – початку ХХ ст. / І. О. Денисюк. – Л. : Академ. експрес, 1999. – 238 с.
12. Доманська Е. Історія та сучасна гуманітаристика: дослідження з теорії знання про минуле / Ева Доманська ; [перекл. з польськ. та англ. В. Склокін / ред. В. Склокін і С. Троян]. – К. : Ніка-Центр, 2012. – 264 с.
13. Єременко О. Літературний образ у силовому полі синкретизму : (на матеріалі укр. прози другої половини ХІХ – початку ХХ ст.) / О. Єременко. – К. : Вид. «Євшан-зілля», 2008. – 320 с.
14. Зборовська Н. Код української літератури: Проект психоісторії новітньої української літератури / Ніла Зборовська. – К., 2006.
15. Клочек Г. «Художній світ» як категоріальне поняття / Григорій Клочек // Слово і час. – 2007. – № 9. – С. 3 – 14.
16. Козлик І. Теорія літератури в ситуації «кінця теорії літератури» // І. Козлик // Слово і Час. – 2003. – № 9. – С. 5 – 15.
17. Копистянська Н. Жанр, жанрова система у просторі літературознавства [монографія] / Нонна Копистянська ; [літ. ред. Анна Думич]. – Л. : ПАІС, 2005. – 368 с.
18. Мережинська Г. «Східноєвропейська» модифікація постмодернізму // Слово і Час. – 2002. – № 4. – С. 67 – 68.

19. Наєнко М. К. Художня література. України. Від міфів до модерної реальності / М. К. Наєнко. – К. : Просвіта, 2008. – 1064 с.
20. Наливайко Д. Про співвідношення «декадансу», «модернізму», «авангардизму» / Дмитро Наливайко // Слово і час. – 1997. – № 11 – 12. – С. 44 – 48.
21. Нич Р. Світ тексту: постструктуралізм і літературознавство / Ришард Нич ; перекл. з польськ. О. Галета. – Л. : Літопис, 2007. – 316 с.
22. Пахаренко В. Основи теорії літератури. – К., 2006.
23. Поліщук Я. Із дискурсів і дискусій. – Харків: Акта, 2008. – 286 с.
24. Поліщук Я. Література як геокультурний проект: Монографія. – К.: Академвидав, 2008. – 304 с.
25. Сивокінь Г. М. У вимірах сприймання : Теоретичні проблеми художньої літератури, її історії та функції / Сивокінь Григорій Матвійович / НАН України ; Інститут літератури ім. Т. Г. Шевченка. – К. : Фенікс, 2006. – 304 с.
26. Сінченко О. Комунікативні стратегії в теорії літератури: автор, текст, читач: Навч. посібн. / О. Д. Сінченко. – К. : Логос, 2015. – 168 с.
27. Фізер І. Філософія літератури / Фізер Іван М. – К. : НаУКМА ; Аграр Медіа Груп, 2012. – 217 с.
28. Література. Теорія. Методологія / [упоряд. і наук. ред. Данути Уліцької; пер. з пол. С. Яковенка]. – К. : Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2006. – 544 с.
29. Теорія літератури в Польщі. Антологія текстів. Друга половина ХХ - початок ХХІ століття. / [упоряд. Б. Бакула, пер. С. Яковенка]. – К. : Видавничий дім «Києво-Могилянська академія», 2008. – 531 с.
30. Хима Г. Современные направления в литературоведении. К.: Четверта хвиля, 2000. – 180 с.

Довідкові

1. Енциклопедія постмодернізму ; [за ред. Ч. Вінквіста та В. Тейлора ; пер. з англ. В. Шовкун ; наук. ред. пер. О. Шевченко]. – К. : Вид-во С. Павличко «Основи», 2003. – 503 с.
2. Западное литературоведение XX века : энциклопедия / [Е. А. Цурганова (гл. науч. ред.)]. – М. : Intrada, 2004. – 560 с.
3. Лексикон загального та порівняльного літературознавства / [ред. А. Волков, О. Бойченко та ін.] ; Буковин. центр гуманіт. досліджень. – Чернівці : Золоті литаври, 2001. – 634 с.
4. Літературознавство : словник основних понять ; [пер. з нім. А. Цяпа]. – Тернопіль : Богдан ; Штуттгарт – Ваймар : Й. Б. Метцлер, 2008. – 278 с. – («Metzler kompakt»).
5. Літературознавча енциклопедія : у 2 т. / [авт.-уклад. Ю. І. Ковалів]. – Т. 1. – К. : ВЦ «Академія», 2007. – 608 с. – (Енциклопедія ерудита).
6. Літературознавча енциклопедія : у 2 т. / [авт.-уклад. Ю. І. Ковалів]. – Т. 2. – К. : ВЦ «Академія», 2007. – 624 с. – (Енциклопедія ерудита).

7. Літературознавчий словник-довідник / [Р. Т. Гром'як, Ю. І. Ковалів та ін.]. – К. : ВЦ «Академія», 1997. – 752 с.

Критерії оцінювання знань вступника

Кількість балів (max - 200)	Критерії
180 – 200	Виставляється за глибокі знання літературознавчого матеріалу, що міститься в основних і додаткових рекомендованих джерелах; вміння аналізувати явища, які вивчаються, у їхньому взаємозв'язку і розвитку, чітко і лаконічно; логічно і послідовно відповідати на поставлені запитання; вміння застосовувати теоретичні положення під час розв'язання дослідницьких завдань
160 – 179	Виставляється за ґрунтовні знання літературознавчого матеріалу, аргументовані відповіді на поставлені запитання; вміння застосовувати теоретичні положення під час розв'язування дослідницьких задач.
140 – 159	Виставляється за міцні знання літературознавчого матеріалу, аргументовані відповіді на поставлені запитання, які, однак, містять певні неточності; вміння застосовувати теоретичні положення під час розв'язання практичних задач.
120 – 139	Виставляється за посередні знання літературознавчого матеріалу, мало аргументовані відповіді, слабе застосування теоретичних положень при розв'язанні практичних задач.
100 – 119	Виставляється за слабкі знання літературознавчого матеріалу, неточні або мало аргументовані відповіді, з порушенням послідовності його викладання, за слабе застосування теоретичних положень при розв'язанні практичних задач.
1 – 99	Виставляється за незнання значної частини матеріалу, істотні помилки у відповідях на запитання, невміння орієнтуватися під час розв'язання практичних задач, незнання основних фундаментальних положень.

ПОЯСНОВАЛЬНА ЗАПИСКА

Вступне випробування з порівняльного літературознавства для аспірантів спеціальності 10.01.05 – порівняльне літературознавство проводиться у вигляді усного екзамену, який охоплює нормативний зміст підготовки фахівця з порівняльного літературознавства, передбачає комплексну перевірку теоретичних знань і практичних умінь вступників.

Мета вступного екзамену полягає в тому, аби з'ясувати рівень професійної підготовки випускників (магістрів / спеціалістів), їх відповідність стандартам вищої освіти й можливостям продовження навчання на вищому кваліфікаційному рівні.

Програма екзамену для вступників до аспірантури укладена на основі робочої програми з навчальної дисципліни «Компаративний аналіз художнього твору». Він покликаний виявити рівень знань основних понять та термінів з фахового предмету; виявити рівень володіння фактичним матеріалом, рівень розуміння фахового курсу, уміння зв'язно, логічно й аргументовано викладати думки, доводити свої твердження; уміння самостійно поповнювати свої знання, орієнтуватися у швидкому потоці наукової інформації; використовувати теоретичні знання на практиці; володіння навичками компаративного аналізу тощо.

Питання екзаменаційних білетів орієнтовано на перевірку знань вступника та його вмінь чітко будувати свою відповідь із використанням належної кількості фактів й аргументів, оперувати відповідним ілюстративним матеріалом задля доведення висловленого, здійснювати критичний аналіз тощо.

Екзамен із порівняльного літературознавства відбуватиметься в усній формі.

Він вимагає від вступника:

✍ ґрунтовних знань з історії компаративістики;

✍ виявлення обізнаності з проблемами розвитку порівняльного літературознавства на сучасному етапі;

✍ навичок компаративного аналізу явищ української та зарубіжної літератур з огляду на історію їхнього становлення і розвитку, доповнення відповіді історичними коментарями.

ФАХОВІ ВИМОГИ

Вступники повинні знати:

- поняття літературної компаративістики, її структуру, мету і завдання, міжпредметні зв'язки, історичні етапи, сучасний стан;
- основи теорії й методології сучасного порівняльного вивчення літературно-мистецьких явищ;
- принципи наукового розвитку компаративістики та її ключові складові;
- різновиди літературних систем.

Вступники повинні вміти:

- встановлювати логічно-сміслові зв'язки між етапами розвитку компаративістики, її структурними компонентами;
- самостійно обґрунтовувати й здійснювати різнорівневе компаративне дослідження літературних творів, визначати спектр міжлітературних зв'язків і типологічних сходжень у творах, бачити українську літературну систему в світовому літературному контексті;
- наводити приклади й аналізувати твори з різними видами інтертекстуальності, гіперлітературні твори, зразки інтермедіальності.

Структуру екзаменаційного білета передбачає:

I. Два теоретичні питання з порівняльного літературознавства.

II. Практичне завдання (компаративний аналіз тих чи тих літературних фактів / факту).

ПИТАННЯ ДО ЕКЗАМЕНУ

1. Структура літературної компаративістики та місце в системі інших наук.
2. Становлення літературної компаративістики як науки: етапи розвитку, школи, постаті.
3. Компаративістика в Україні: етапи і тенденції розвитку.
4. Предмет порівняльних досліджень і основні моделі компаративістики.
5. Поняття «літературна система». Типи літературних систем.
6. Загальна характеристика літературного регіону, зони та національної літературної системи.
7. Класифікація форм міжлітературного процесу
8. Генетико-контактні зв'язки: їх понятійний апарат та механізми функціонування
9. Різновиди генетико-контактних зв'язків у літературі.
10. Суспільно-типологічні сходження.
11. Літературно-типологічні сходження.
12. Психологічно-типологічні сходження.
13. Порівняльно-типологічні дослідження як пріоритетні у сучасній українській компаративістиці.
14. Поняття традиційних образів та сюжетів у світлі літературної компаративістики. Специфіка їх художнього існування в літературі та культурі.
15. Сутність поняття «інтертекстуальність» (спектр підходів, дискусії). Інтертекстуальність у компаративістиці.
16. Види інтертекстуальності.
17. Гіперлітература: поняття, художня практика, дискусії навколо.
18. Проблеми міфу в сучасній культурології. Міфологія і література.
19. Структурно-змістова характеристика міфологічного фактора в літературі (загальне поняття про його атрибути й модуси виявлення).
20. Літературна міфотворчість та її типологія.
21. Поняття міфопоетики літературного твору. Міфопоетична система твору (різновиди структури, зміст, складники) та міфопоетична парадигма
22. Міфологічний фактор у літературі різних епох та художніх систем: особливості симбіозу.
23. Порівняння морфологічної будови об'єктів і поєднання подібних у групи як основна операція компаративного методу.
24. Чинники порівняльного методу (природно-порівняльний, історико-типологічний, історико-генетичний).

25. Етапи компаративного аналізу. Принципи вибору форми порівняльного методу. Поняття основного і фонового матеріалу. Зміст основного етапу порівняльного аналізу.

26. Психолого-педагогічні та методичні умови проведення компаративного аналізу художнього твору.

27. Комплекс методів (евристичний, дослідницький, тощо) і прийомів (індивідуальне й коментоване читання, проблемна ситуація, диспут, діалог тощо) у ході порівняльної студії.

28. Українська література і антична художня спадщина.

29. Українська література і Біблія.

30. Українська література і слов'янський світ.

31. Україна і традиції західноєвропейських літератур.

32. Українська література і традиції американського письменства.

33. Українська література і літератури Сходу: точки перетину.

34. Вектор компаративних досліджень кінця XX – початку XXI ст.

35. Сучасні дослідження діалогу української літератури зі світовим контекстом: напрями, тенденції.

36. Імагологія як проблема порівняльного літературознавства.

37. Постколоніальні студії. Культурологічна проблематика постколоніальних студій.

38. Мультикультуральні студії.

39. Література в системі мистецтв, її взаємозв'язки і взаємодія з іншими мистецтвами.

40. Переклад як форма між літературних взаємин. Історичні форми та види перекладів.

41. Вергілієва «Енеїда» і «Енеїда» І.Котляревського: типологічні збіги і відмінності.

42. Своєрідність інтерпретації біблійних образів у новелістиці В.Стефаника.

43. Характер зв'язку чи іншого типу співвідношень творів «Земля» О.Кобилянської і «Земля» Е.Золя.

44. Характер зв'язку байок Езопа, Ж.Лафонтена, Л.Глібова та І.Крилова.

45. Ключові різнорівневі сходження й відмінності в романах Пантелеймона Куліша «Чорна рада» і Вальтера Скотта «Айвенго».

46. Характер зв'язку творів «Дон Жуан» Дж.Г. Байрона і «Камінний господар» Лесі Українки.

47. Характер зв'язку «Перевтілення» Ф.Кафки і «Перевтілення» Р.Бредбері.

48. Міфопоетична система драми-феєрії Лесі Українки «Лісова пісня».

49. Особливості використання «вальтер-скоттівської» моделі у творчості П.Куліша і М.Гоголя.

50. Визначте тип співвідношень творів «Лісова пісня» Лесі Українки і «Затонулий дзвін» Г.Гауптмана.

51. Рецепція Т.Шевченком античних художніх традицій.

52. Характер зв'язку «Fata morgana» М.Коцюбинського і «Земля» Е.Золя.

53. Міфопоетика новели В.Стефаника «Камінний хрест».

54. Міфопоетична система роману І.Багряного «Сад Гетсиманський».

55. Особливості тлумачення біблійного тексту в поемі І.Франка «Мойсей».

56. Ключові різнорівневі збіги й відмінності в романах В.Підмогильного «Місто» і Гі де Мопассана «Любий друг».

57. Специфіка антивоєнної романістики О.Гончара, Е.М.Ремарка і Е.Хемінгуей (твори на вибір). Поясніть характер зв'язків чи іншого типу співвідношень цих творів.

58. Характер зв'язків чи іншого типу співвідношень антиутопій Є.Зам'ятіна «Ми», Дж.Орвелла «1984», О.Хакслі «Новий прекрасний світ».

59. Своєрідність інтерпретації біблійних образів у творах Т.Шевченка (на вибір).

60. Своєрідність інтерпретації жіночої теми в романі Ш.Бронте «Джейн Ейр» і творах О.Кобилянської «Людина» і «Царівна».

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Андрусів С. Модус національної ідентичності. Львівський текст ХХ ст. – Львів, 2000.
2. Антологія світової літературно-критичної думки ХХ ст. / За ред. М.Зубрицької. – Львів, 1996.
3. Білецький О. Українська література серед інших літератур світу // Праці: В 5-ти т. – Т. 2. – К.: Наук. думка, 1965.
4. Будний В.В., Ільницький М.М. Порівняльне літературознавство : Підручник. – К. : ВД «Києво-Могилянська академія», 2008. – 430 с.
5. Вєрвєс Г. Як література самоутверджується у світі: дослідження. – К.: Дніпро, 1990. – 452 с.
6. Грабович Г. До історії української літератури. – К., 2003.
7. Гурдуз А. Міфопоетична парадигма в українській та західноєвропейській “прозі про землю” кінця ХІХ – першої третини ХХ ст.: Монографія. – Миколаїв: Вид-во МДГУ ім. П.Могили, 2008. – 216 с.
8. Дима А. Принципы сравнительного литературоведения: Пер. с рум. – М.: Прогресс, 1977. – 229 с.
9. Дюришин Д. Теория сравнительного изучения литературы: пер. со словац. – М.: Прогресс, 1979. – 320 с.
10. Жирмунский В.М. Сравнительное литературоведение. Восток и Запад. – Л.: Наука, 1979. – 494 с.
11. Западное литературоведение ХХ века. – М.: Наука, 2004.
12. Конрад Н.И. Запад и Восток. Статьи. – М. : Наука, 1972.
13. Ласло-Куцюк М. Велика традиція. Українська класична література в європейському контексті. – Бухарест, 1979.
14. Лексикон загального та порівняльного літературознавства. – Чернівці, 2001.
15. Література. Теорія. Методологія / Пер. з пол.. С. Яковенка. – К., 2006.
16. Літературознавча компаративістика: Навч. посібник / Терноп. держ. пед. ун-т ім. В.Гнатюка; Упоряд.: Р.Т.Гром'як, І.В.Папуша.– Тернопіль, 2002.– 334 с.
17. Лімборський І.В. Європейське та українське Просвітництво: незавершений проект? Реінтерпретація канону: спроба компаративного аналізу літературних парадигм. – Черкаси, 2006. – 364 с.
18. Наливайко Д.С. Спільність і своєрідність: Українська література в контексті європейського літературного процесу. – К. : Дніпро, 1988. – 395 с.
19. Наливайко Д. Теорія літератури й компаративістика. – К. : Вид. дім “Києво-Могилянська академія”, 2006.
20. Науменко А.М. Філологічний аналіз тексту: (Основи лінгвопоетики) : Навч. посібник для студ. вищих навч. закладів. – Вінниця : Нова Книга, 2005. – 416 с.
21. Неупокоева И.Г. История всемирной литературы. Проблемы системного и сравнительного анализа. – М. : Наука, 1976. – 359 с.

22. Нямцу А. Иуда Искарот и другие...: Учеб. пособие. – Черновцы: Рута, 2004. – 88 с.
23. Нямцу А.Е. Легендарно-мифологические структуры в славянских и западноевропейских литературах: Учеб. пособие / Черновиц. нац. ун-т им. Ю.Федьковича. – Черновцы : Рута, 2001. – 208 с.
24. Нямцу А. Основы теории традиционных сюжетов. – Черновцы : Рута, 2003. – 80 с.
25. Попович А. Проблемы художественного перевода / Под ред. П.М.Топера / Пер. со словац. И.А.Бернштейн, И.С.Чернявской. – М.: Высш. школа, 1980. – 199 с.
26. Пригодій С. М. Літературний імпресіонізм в Україні та США: (Типологія та національні особливості). – К.: Нора-принт, 1998. – 311 с.
27. Пригодій С. Типологія української та американської літератур на порубіжжі ХІХ – ХХ ст.. – К., 2004. – Ч. 1; К., 2005. – Ч. 2.
28. Папуша І. До методології літературознавчої компаративістики // Слово і Час. – 2002. – № 3. – С.58 – 67.
29. Поліщук Я. Міфологічний горизонт українського модернізму: монографія. – Вид. 2-ге, доп. і переробл. – Івано-Франківськ: Лілея-НВ, 2002. – 392 с.
30. Проблеми синтезу мистецтв в українській літературі кінця ХІХ – поч. ХХ ст. – Луцьк, 2006.
31. Радчук В. Глобалізація і переклад // Всесвіт. – 2002. – № 5-6. – С.127-136.
32. Саїд Д. Культура й імперіалізм. – К., 2007.
33. Саїд Д. Орієнталізм. – К., 2001.
34. Стріха М. Переклад як націєтворення // Зарубіжна література – 2003. – № 14. – С.13-14.
35. Сучасна літературна компаративістика: стратегії і методи [антологія]. – К., 2009.
36. Традиційні сюжети та образи: моногр. / автор проекту й упоряд.: А.Р.Волков. – Чернівці: Місто, 2004. – 442 с.
37. Турган О.Д. Українська література кінця ХІХ - початку ХХ ст. і античність: (Шляхи сприйняття і засвоєння) / НАН України. Ін-т л-ри ім. Т.Г.Шевченка. – К., 1995. – 175 с.
38. Українська література в загальнослов'янському і світовому літературному контексті : В 5 т. / АН УкрРСР. Ін-т літ. ім. Т.Г.Шевченка. – К.: Наук. думка, 1987 – 1991.
39. Фрай Н. Архетипний аналіз: теорія мітів // Антологія світової літературно-критичної думки ХХ ст. / За ред. М.Зубрицької. – Львів: Літопис, 2002. – С.142-172.
40. Чижевський Д. Порівняльна історія слов'янських літератур. – К., 2005
41. Antologia zagranicznej Komparatystyki literackiej / Pod red. Janaszek-Ivanickovej. – Warszawa, 1997.

ВИМОГИ І ОЦІНЮВАННЯ ВСТУПНОГО ЕКЗАМЕНУ

На вступному випробуванні з порівняльного літературознавства беремо до уваги оцінювання не окремих знань, умінь та навичок, а комплекси, що є складовими тієї чи тієї компетенції: *літературознача компетенція* передбачає знання про компаративістику, уміння застосовувати знання під час порівняльного аналізу; *комунікативна компетенція* характеризується оволодінням спеціальними мовленнєвознавчими знаннями: стилі й типи мовлення, доцільне використання в тексті засобів мовленнєвої виразності та вміння застосовувати їх у процесі аналізу тексту тощо.

Вступник одержує оцінку **«відмінно»**, якщо: дотримані всі вимоги високого рівня; він вільно оперує визначеними програмою поняттями, демонструє знання методів досліджень, знання історії порівняльного літературознавства, володіння відомостями про видатних компаративістів і українських зокрема.

Вступник одержує оцінку **«добре»**, якщо він дотримується вимог достатнього рівня або не дотримані 1 – 2 вимоги, характерні для високого рівня (скажімо, неповне знання матеріалу; знання окремих методів досліджень; епізодичні знання історії компаративістики, уміння подавати лише окремі коментарі до фактів сходжень і збігів тощо).

Вступник одержує оцінку **«задовільно»**, якщо його відповідь співвідноситься з вимогами середнього рівня. Він відтворює основний навчальний матеріал, здатний розв'язувати завдання не творчо, а за зразком.

Вступник т одержує оцінку **«незадовільно»**, якщо його відповідь демонструє низький рівень літературознавчої компетенції (відсутність певних умінь і навичок щодо розпізнавання основних одиниць та понять; незнання окремих методів досліджень; уривчасті, безсистемні знання елементів історії науки; губиться в термінах, завдання починає виконувати, але не доводить його до кінця).

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Екзамен з сучасної української літературної мови для вступників до аспірантури за спеціальністю 035 Філологія (спеціалізація: українська мова) проводиться усно, охоплює нормативний зміст підготовки фахівця з української мови, передбачає комплексну перевірку теоретичних знань і практичних умінь вступників.

Програма екзамену укладена на основі робочої програми з навчальної дисципліни «Сучасна українська літературна мова». Він покликаний виявити рівень знань основних понять та термінів з фахового предмету; виявити рівень володіння фактичним матеріалом, рівень розуміння фахового курсу, уміння зв'язно, логічно й аргументовано викладати думки, доводити свої твердження; уміння самостійно поповнювати свої знання, орієнтуватися у швидкому потоці наукової інформації; використовувати теоретичні знання на практиці; володіння навичками мовного аналізу тощо.

Питання екзаменаційних білетів орієнтовано на перевірку знань та вміння чітко будувати свою відповідь із використанням належної кількості фактів й аргументів, оперувати відповідним ілюстративним матеріалом задля доведення висловленого, робити критичний аналіз тощо.

Іспит з української мови відбуватиметься в усній формі.

Він вимагає від вступника:

- ✍ ґрунтовних знань з сучасної української мови;
- ✍ виявлення обізнаності з проблемами розвитку української мови на сучасному етапі, з функціонуванням української мови як державної;
- ✍ навичок аналізу явищ сучасної української мови з огляду на історію її становлення і розвитку, доповнення відповіді історичними коментарями.

ФАХОВІ ВИМОГИ

Вступники повинні знати:

✍ основні відомості з фонетики, фонології, графіки, орфографії, лексикології, лексикографії, фразеології, морфеміки, словотвору, морфології і синтаксису;

✍ узаємозв'язки і взаємовідношення мовних одиниць, закономірностей творення і функціонування цих одиниць, системності мови, складності й багатоплановості її будови.

Вступники повинні вміти:

- ✍ самостійно аналізувати різні мовні факти;
- ✍ виконувати всі види мовних розборів;
- ✍ використовувати здобутки сучасної мовознавчої науки;
- ✍ співвідносити теоретичні знання з практичними потребами;
- ✍ проводити самостійні наукові пошуки.

Структуру екзаменаційного білета передбачає:

- I. Два теоретичні питання з сучасної української літературної мови.
- II. Практичне завдання (аналіз того чи того мовного факту).

ПРОГРАМА

ВСТУП

Українська мова – державна мова України. Українська мова серед інших мов світу. Українська мова як національна мова українського народу. Основні етапи розвитку української мови від найдавніших часів до наших днів.

Літературна мова й діалекти. Територіальні діалекти української мови. Значення діалектів для розвитку літературної мови. Українська мова як унормована й опрацьована форма загальнонаціональної мови, її писемна й усна форми. Функціональні стилі сучасної української літературної мови. Основні тенденції розвитку української літературної мови на сучасному етапі.

ФОНЕТИКА І ФОНОЛОГІЯ

Предмет фонетики і фонології, зв'язок з іншими лінгвістичними дисциплінами. Загальна характеристика фонетичної системи сучасної української мови.

Голосні та приголосні звуки (загальна характеристика). Зміни приголосних у потоці мовлення. Асиміляція і дисиміляція. Спрощення в групах приголосних.

Система фонем сучасної української літературної мови. Поняття про фонему. Диференційні ознаки та функції фонем. Поняття позиції у фонології. Головні вияви і варіанти фонем. Вокалізм. Консонантизм.

Фонетична і фонематична транскрипції.

Історичні чергування голосних фонем. Чергування о, е – і (з історичними коментарями). Чергування о, е з «нулем звука» (історичний коментар). Чергування е – о після шиплячих та й (з історичним коментарем). Найдавніші чергування голосних фонем. Чергування і – й; у – в в українській мові.

Історичні чергування приголосних фонем. Чергування г–ж–з'; к–ч–ц'; х–ш–с' (з історичним коментарем). Чергування твердих і м'яких приголосних фонем. Узаємодія приголосних з ј (з історичними коментарями).

Склад як одиниця фонетичної системи. Український складоподіл. Український наголос, його функції та ознаки. Значення наголосу для словникового складу і граматичного ладу української мови.

ОРФОЕПІЯ, ГРАФІКА, ОРФОГРАФІЯ

Поняття орфоєпії. Основні риси української літературної вимови. Випадки порушення орфоєпічних норм. Деякі особливості вимови слів іншомовного походження.

Найдавніші відомості з історії української графіки та орфографії. Принципи українського правопису. Основні правила вживання м'якого знака й апострофа. Правопис слів іншомовного походження. Правопис українських та інших слов'янських і неслов'янських прізвищ. Правопис складних слів.

ЛЕКСИКОЛОГІЯ, ФРАЗЕОЛОГІЯ, ЛЕКСИКОГРАФІЯ

Слово в лексико-семантичній системі мови. Ознаки слова як мовної одиниці. Слово і поняття. Знакова природа слова. Лексика української мови як система. Відкритість лексичної системи, мікросистемність. Однозначність і багатозначність слів в українській мові. Пряме і переносне значення слова. Типи переносних значень.

Явище омонімії. Типи омонімів і шляхи їх виникнення. Питання про критерії розрізнення омонімії та полісемії. Відмежування лексичних омонімів (повних і часткових) від омофонів, омографів і омоформ. Синонімія як тип лексико-семантичних відношень. Поняття синонімічного ряду. Класифікація та стилістичні функції синонімів. Використання синонімії в різних стилях мови. Антонімія. Семантична та структурна класифікації антонімів. Явище паронімії. Причини появи паронімів.

Склад і формування української лексики з погляду її походження. Власне українська лексика, її фонетичні та морфологічні особливості, функції. Лексичні запозичення з інших мов. Місце іншомовних слів у складі лексики української мови. Причини іншомовних запозичень та їх стилістичні функції.

Лексика української мови з погляду її вживання. Лексика загальнонародного вживання та лексика обмеженого вживання. Діалектна лексика, її роль у мові. Спеціальна лексика, її функції. Терміни в різних стилях мови. Лексика, обмежена в ужитку соціальним середовищем: жаргонізми й арготизми.

Стилістична диференціація лексики української мови. Міжстильова лексика. Розмовно-побутова лексика, просторіччя. Лексика книжного стилю.

Активний і пасивний склад лексики сучасної української мови. Застарілі слова, їх типи. Неологізми, їх типи.

Предмет фразеології. Джерела фразеології. Типи фразеологізмів. Фразеологічні засоби стилістики.

Лексикографія як мовознавча дисципліна. Типи словників, їхні кращі зразки. Короткі відомості щодо історії становлення і розвитку української лексикографії.

МОРФЕМІКА, СЛОВОТВІР

Морфеміка як особливий розділ науки про мову. Зв'язок морфеміки з іншими лінгвістичними дисциплінами. Основні одиниці морфеміки: морфема, морф (аломорф, варіант морфеми).

Визначення морфеми. Розвиток поглядів на морфеми в українському мовознавстві. Коренева морфема. Афіксальні морфеми. Класифікації афіксів сучасної української мови.

Поділ слова на морфеми. Морфемний аналіз слова. Поняття основи слова, три аспекти її виявлення. Подільність основи. Корінь – обов'язкова частина слова. Корені зв'язані та вільні; первинні та вторинні. Історичні зміни в морфемній будові слова: спрощення, перерозклад.

Дериватологія як мовознавча наука. Зв'язок словотвору з морфологією, лексикою, синтаксисом. Поняття синхронії та діакронії у словотворі. Основні одиниці словотвору – твірні та похідні основи. Поняття похідності.

Комплексні одиниці словотвору. Словотвірна пара, словотвірний ланцюг. Словотвірна парадигма. Словотвірне гніздо. Словотворчий аналіз.

Способи словотворення. Морфологічний спосіб словотворення та його різновиди. Морфолого-синтаксичний спосіб словотворення та його різновиди. Лексико-синтаксичний та лексико-семантичний способи словотворення.

МОРФОЛОГІЯ

Основні поняття і предмет морфології. Зв'язок морфології з іншими лінгвістичними дисциплінами. Слово, словоформа, парадигма у морфології. Поняття граматичної категорії. Типи граматичних категорій. Поняття граматичної форми. Способи й засоби вираження граматичного значення.

Система частин мови в сучасній українській мові. Критерії визначення частин мови та історія їх становлення в українському мовознавстві. Повнозначні частини мови і службові слова (аналітичні синтаксичні морфеми). Іменник і дієслово як центральні (основні) частини мови.

Іменник. Лексико-граматичні категорії іменника. Іменники – власні і загальні назви. Іменники – конкретні і абстрактні назви, особливості семантики і відмінювання. Іменник – збірні та речовинні назви, особливості семантики та відмінювання.

Категорія роду іменника, її реальна та формальна семантика, засоби вираження. Історичні зміни у формуванні категорії роду іменників. Рід невідмінюваних іменників та аббревіатур.

Категорія числа іменника, її зумовленість зовнішньою семантикою, засоби вираження. Історичні зміни у формуванні категорії числа іменників. Іменники *pluralia tantum* та особливості їх відмінювання. Іменники *singularia tantum*.

Категорія відмінка іменника, граматичний зміст та засоби вираження. Система відмінків сучасної української мови. Кличний відмінок як специфічна форма української літературної мови. Історичні зміни в системі відмінювання іменників.

Парадигматичні типи формозміни іменників. Особливості відмінювання іменників I відміни. Особливості відмінювання іменників II відміни. Особливості відмінювання іменників III та IV відмін.

Визначення прикметника як частини мови. Морфологічна будова та граматичні ознаки прикметника. Короткі і повні, членні і нечленні, стягнені і нестягнені форми прикметників (з історичними коментарями). Розряди прикметників та принципи їх розмежування. Проміжні розряди прикметників. Семантико-морфологічні особливості якісних прикметників. Співвідносна та неспіввідносна міра вияву ознаки якісних прикметників. Ступені порівняння якісних прикметників (з історичними коментарями). Лексико-семантичні категорії відносних прикметників. Присвійні прикметники, їхні ознаки. Відмінювання прикметників. Субстантивація прикметників.

Визначення числівника як частини мови. Погляди мовознавців на числівник. Граматичні ознаки числівника. Класифікація числівників за морфологічною будовою (з історичними коментарями). Класифікація числівників за семантикою. Відмінювання числівників. Синтаксичні параметри числівників.

Займенник як частина мови. Місце займенника у системі частин мови (історія питання). Поділ займенників на розряди за значенням. Особливості займенникових парадигм (з історичними коментарями). Явище прономіналізації в сучасній українській мові.

Дієслово як самостійна частина мови і як система дієслівних форм. Граматичні особливості інфінітива (з історичним коментарем). Поділ дієслів на класи (з історичними коментарями).

Загальнодієслівні граматичні категорії. Типи дієслівних утворень, їхні граматичні ознаки та синтаксичні функції. Загальнодієслівна категорія виду, засоби її вираження. Одновидові та двовидові дієслова. Загальнодієслівна категорія стану, способи та засоби її вираження. Загальнодієслівна категорія перехідності-неперехідності, способи та засоби її вираження.

Дієслівна категорія способу, засоби її вираження. Дієслівна категорія часу, засоби її вираження. Дієслівна категорія особи, засоби її вираження. Безособові дієслова. Дієслівні парадигми (з історичними коментарями).

Дієприкметник як особлива форма дієслова. Граматичні ознаки дієприкметників. Активні і пасивні дієприкметники. Історія творення дієприкметних форм.

Дієприслівник як особлива форма дієслова. Граматичні ознаки дієприслівників. Історія творення дієприслівникових форм.

Дієслівні форми на *-но*, *-то*, їх граматичні ознаки, історія творення.

Визначення прислівника як частини мови. Розряди прислівників. Класифікація прислівників за синтаксичною функцією. Загальна характеристика атрибутивних прислівників. Питання про слова категорії стану в лінгвістиці. Загальна характеристика предикативних прислівників. Загальна характеристика модальних прислівників.

Службові частини мови. Функціональна характеристика службових слів.

Прийменник як службова частина мови. Погляди мовознавців на прийменник. Розряди прийменників за структурою. Семантико-стилістичні особливості вживання прийменників.

Сполучник як службова частина мови. Основні підходи до визначення статусу сполучника. Сурядні і підрядні сполучники. Розряди сполучників за структурою. Багатозначність і синонімія сполучників.

Частка як службова частина мови. Проблема лінгвістичного статусу часток. Функції часток. Розряди часток за значенням. Перехід інших частин мови у частки (партикуляція). Правопис частки не з різними частинами мови.

Вигук як особливий лексико-граматичний розряд слів. Звуконаслідувальні слова. Синтаксична характеристика вигуків.

СИНТАКСИС І ПУНКТУАЦІЯ

Синтаксис як розділ граматики. Основні одиниці синтаксису: синтаксема, словосполучення, речення. Синтаксема – мінімальна одиниця синтаксису, типи синтаксем. Питання про синтаксичні одиниці, більші за речення. Текст. Типи зв'язного мовлення. Речення і словосполучення як окремі синтаксичні одиниці. Речення і висловлювання. Речення і фраза.

Словосполучення. Граматичне значення, структурні схеми та типи словосполучень. Класифікація словосполучень за лексико-граматичним принципом. Поділ словосполучень за будовою. Функції словосполучення.

Прислівні та неprisлівні зв'язки в синтаксисі. Кординація. Тяжіння. Типи підрядного зв'язку. Засоби вираження підрядних зв'язків. Узгодження і

кореляція. Керування як тип підрядного зв'язку. Сильне і слабе, варіативне і неваріативне, посереднє і безпосереднє керування. Відмінкове прилягання та власне прилягання як типи підрядного зв'язку.

Речення. Визначення речення. Предикативність і модальність – основні ознаки речення. Співвідношення об'єктивної і суб'єктивної модальності в реченні. Аспекти вивчення речення: формально-граматичний, семантико-синтаксичний, комунікативний.

Класифікація речень. Типи речень за комунікативною настановою (розповідні, питальні, спонукальні, бажальні), способом вираження та характером предикативних відношень. Стверджувальні й заперечні речення. Окличні речення. Класифікація речень за будовою.

Просте речення як монопредикативна одиниця. Поняття про мінімальну структурну схему речення та парадигму простого речення. Дієслівні, субстантивні, ад'єктивні, партиципні, Абвербіальні, інфінітивні речення. Двоскладні та односкладні речення. Типи речень за повнотою реалізації структурної схеми.

Предикативний центр речення. Головні члени речення. Номінативні підмети, засоби їх вираження. Підмети-словосполучення, їх класифікація й засоби вираження. Інфінітивні підмети. Простий дієслівний присудок – координований і некоординований. Простий дієслівний ускладнений присудок. Складений дієслівний присудок. Поняття про суб'єктний та об'єктний інфінітив. Засоби вираження допоміжних компонентів складеного дієслівного присудка. Особливості граматичної будови іменних двоскладних речень. Іменний складений присудок. Типи зв'язок. Засоби вираження іменної частини. Ускладнені форми складених дієслівного та іменного присудків.

Поширювачі структурної схеми речення. Історія вчення про другорядні члени речення. Прислівні та неприслівні поширювачі. Детермінанти. Дуплексив. Прислівні поширювачі об'єктного типу (прямі, непрямі). Прислівні поширювачі означального типу (узгоджені, неузгоджені). Прислівні поширювачі та детермінанти обставинного типу (місця, часу, причини, мети, умови, допусту, способу дії). Прикладка як присубстантивний поширювач. Правопис прикладок.

Односкладні речення. Питання про односкладні речення та їх класифікація в мовознавчій науці. Типи дієслівних односкладних речень. Означено-особові, неозначено-особові та узагальнено-особові речення. Безособові речення. Інфінітивні речення. Односкладні речення іменного класу – номінативні, генітивні, квантитативно-генітивні.

Мовленнєві аспекти теорії речення. Повні та неповні речення. Статус неповних речень у системі синтаксичних одиниць. Типи неповних речень (контекстуальні, ситуативні, еліптичні). Парцельовані речення. Обірвані речення. Вільні синтаксеми.

Поняття про просте ускладнене речення. Речення з сурядними (відкритими та закритими) рядами слівформ. Речення з напівпредикативними зворотами (субстантивними, ад'єктивними, партиципними та ін.), пунктуація у таких реченнях. Речення з пояснювально-уточнювальними зворотами. Розділові знаки при уточнювальних зворотах. Речення зі звертаннями. Функції звертань. Поняття

про вокативні речення. Речення зі вставними і вставленими конструкціями. Функціонально-семантичні групи вставних компонентів. Основні правила пунктуації в простому ускладненому реченні.

Складне речення. Загальна характеристика складного речення. Засоби зв'язку предикативних частин. Питання класифікації складних речень. Логіко-граматична, формально-граматична та структурно-семантична класифікації складних речень.

Складносурядні речення в сучасній українській мові. Складносурядні речення відкритої структури. Складносурядні речення закритої структури. Пунктуація у складносурядних реченнях.

Складнопідрядні речення, особливості їх будови. Класифікація складнопідрядних речень. Складнопідрядні речення нерозчленованої структури. Займенниково-співвідносні речення. Складнопідрядні речення з прислівним зв'язком (граматичного і семантичного типу). Складні речення з підрядними ними. Складні речення з підрядними з'ясувальними. Складнопідрядні речення розчленованої структури (загальна характеристика). Складні речення з підрядними мети. Складні речення з підрядними умови. Складнопідрядні речення часу. Складнопідрядні порівняльні речення. Складнопідрядні речення причини. Складнопідрядні допустові речення. Складнопідрядні наслідкові речення. Складнопідрядні зіставлявальні речення. Складнопідрядні речення відносно-поширювальні. Пунктуація в складнопідрядних реченнях.

Складні безсполучникові речення. Визначення, питання класифікації. Складні безсполучникові речення відкритої та закритої структури. Складні безсполучникові речення закритої типізованої і нетипізованої структури, їх різновиди. Пунктуація у складних безсполучникових реченнях.

Складні ускладнені речення. Елементарні і неелементарні складні речення. Питання про структурно-семантичне ускладнення складних речень. Ускладнені складносурядні речення. Складнопідрядні речення ускладненої структури (з кількома підрядними). Складні синтаксичні конструкції з сурядним, підрядним та безсполучниковим зв'язком. Період та його стилістичні можливості.

Поняття про складне синтаксичне ціле. Контекстуальні (семантико-синтаксичні) відношення та засоби зв'язку між його компонентами. Ланцюговий та паралельний зв'язок речень у ССЦ. Структурні типи складних синтаксичних цілих. Текст як лінгвістична категорія. Конструкції прямої і непрямої мови. Діалог. Полілог. Невласне пряма мова. Цитація та її форми.

Принципи української пунктуації. Система розділових знаків, їх функції. Основні пунктограми української мови.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Авксентьев Л. Г. Сучасна українська мова : Фразеологія / Л. Г. Авксентьев. – Харків : Вища школа, 1983. – 137с.
2. Алефіренко М. Ф. Теоретичні питання фразеології : [навчальний посібник] / М. Ф. Алефіренко. – Харків : Вища школа, 1987. – 135с.

3. Безпояско О. К. Морфеміка української мови : [навчальний посібник] / О. К. Безпояско, К. Г. Городенська. – К. : Наукова думка, 1987. – 212 с.
4. Бондар О. І. Сучасна українська літературна мова: Фонетика. Фонологія. Орфоепія. Графіка. Орфографія. Лексикологія. Лексикографія / О. І. Бондар, Ю. О. Карпенко, М. Л. Микитин-Дружинець. – К. : Академія, 2006. – 234 с.
5. Ващенко В. С. Українська лексикологія : Семантико-стилістична типологія слів : [посібник для студентів-філологів] / В. С. Ващенко. – Дніпропетровськ : ДДУ, 1979. – 127 с.
7. Вихованець І. Р. Граматика української мови : Синтаксис / І. Р. Вихованець. – К. : Либідь, 1993. – 368 с.
8. Вихованець І. Р. Нариси з функціонального синтаксису української мови / І. Р. Вихованець. – К. : Наукова думка, 1992. – 236 с.
9. Волох О. Т. Сучасна українська літературна мова : [підручник]. – К. : Вища школа, 1986. – 324 с.
10. Горецький П. Й. Історія української лексикографії / П. Й. Горецький. – К. : Радянська школа, 1963. – 123 с.
11. Горпинич В. О. Будова слова і словотвір / В. О. Горпинич. – К. : Радянська школа, 1977. – 118 с.
12. Горпинич В. О. Українська словотвірна дериватологія / В. О. Горпинич. – Дніпропетровськ : ДДУ, 1998. – 190 с.
13. Жовтобрюх М. А. Курс сучасної української літературної мови : [навчальний посібник] / М. А. Жовтобрюх, Б. М. Кулик. – К. : Вища школа, 1972. – 402 с.
14. Карпенко Ю. О. Фонетика і фонологія сучасної української мови : [навчальний посібник] / Ю. О. Карпенко. – Одеса : Чорномор'я, 1996. – 144 с.
15. Лингвистический энциклопедический словарь / Гл. ред. В. Н. Ярцева. – М. : Сов. энциклопедия, 1990. – 865 с.
16. Лисиченко Л. А. Лексикологія сучасної української мови: Семантична структура слова : [навчальний посібник] / Л. А. Лисиченко. – Харків : Вища школа, 1977. – 114 с.
17. Медведєв Ф. П. Українська фразеологія : Чому ми так говоримо? / Ф. П. Медведєв. – Харків : Вища школа, 1982. – 231 с.
18. Скрипник Л. Г. Фразеологія української мови / Л. Г. Скрипник. – К. : Наукова думка, 1973. – 248 с.
19. Слинько І. І. Синтаксис сучасної української мови : Проблемні питання / І. І. Слинько, Н. В. Гуйванюк, М. В. Кобилянська. – К. : Вища школа, 1994. – 452 с.
20. Словотвір сучасної української літературної мови / Відп. ред. М. А. Жовтобрюх. – К. : Наукова думка, 1979. – 406 с.
21. Сучасна українська літературна мова : Вступ. Фонетика / За заг. ред. І. К. Білодіда. – К. : Наукова думка, 1969. – 512 с.
22. Сучасна українська літературна мова : Лексика і фразеологія / За заг. ред. І. К. Білодіда. – К. : Наукова думка, 1973. – 438 с.
23. Сучасна українська літературна мова / За заг. ред. А. П. Гриценка. – К. : Вища школа, 1997. – 324 с.

24. Тоцька Н. І. Сучасна українська літературна мова: Фонетика, орфоепія, графіка, орфографія : [навчальний посібник] / Н. І. Тоцька. — К. : Вища школа, 1981. — 183 с.
25. Українська мова : Енциклопедія / Редкол. Русанівський В. М., Тараненко О. О. (співголови), Зяблюк М. П. та ін. — К. : Укр. енцикл., 2000. — 752 с.
26. Апресян Ю. Д. Лексическая семантика : Синонимические средства языка / Ю. Д. Апресян. — М. : Высшая школа, 1974. — 276 с.
27. Бацевич Ф. С. Очерки по функциональной лексикологии / Ф. С. Бацевич, Т. А. Космеда. — Львов : Світ, 1997. — 392 с.
28. Білоноженко В. М. Функціонування та лексикографічна розробка українських фразеологізмів / В. М. Білоноженко, І. С. Гнатюк. — К. : Наукова думка, 1989. — 256 с.
29. Борисюк І. В. Форми і функції інтонації українського спонтанного мовлення / В. Борисюк. — К. : Наукова думка, 1990. — 202 с.
30. Брагина А. А. Неологизмы в русском языке / А. А. Брагина. — М. : Просвещение, 1973. — 224 с.
31. Брагина А. А. Синонимы в русском литературном языке / А. А. Брагина. — М. : Наука, 1986. — 125 с.
32. Брахнов В. М. Явища асиміляції в консонантизмі української мови / В. Н. Брахнов. — К. : Наукова думка, 1970. — 102 с.
33. Бровченко Т. О. Словесний наголос у сучасній українській мові / Т. О. Бровченко. — К. : Наукова думка, 1969. — 134 с.
34. Булаховський Л. А. Питання походження української мови // Л. А. Булаховський. Вибрані праці : у 5-и томах. — К. : Наукова думка, 1997. — Т. 2. — 632 с.
35. Ващенко В. С. Слово та його значення : [посібник з лексикології] / В. С. Ващенко. — Дніпропетровськ, 1976. — 38 с.
36. Винницький В. М. Наголос в сучасній українській мові / В. М. Винницький. — К. : Радянська школа, 1984. — 160 с.
37. Вовк П. С. Теорія центрів і периферії фонологічної та акцентологічної системи : [навчальний посібник] / П. С. Вовк. — К. : ІЗМН, 1997. — 124 с.
38. Возний Т. М. Словотвір дієслів в українській мові / Т. М. Возний. — Львів : Вища школа, 1981. — 186 с.
39. Гринчишин Д. Т. Явище субстантивації в українській мові / Д. Т. Гринчишин. — К. : Наукова думка, 1965. — 112 с.
40. Жовтобрюх М. А. Уніфікація норм української літературної мови і діалекти / М. А. Жовтобрюх // Мовознавство. — 1979. — № 5. — С. 9–10.
41. Зорівчак Р. П. Фразеологічна одиниця як перекладознавча категорія (на матеріалі української літератури англійською мовою) / Р. П. Зорівчак. — Львів : Вища школа, 1983. — 176 с.
42. Івченко М. П. Числівники української мови / М. П. Івченко. — К. : Вид-во Київ. ун-ту, 1955. — 144 с.
43. Історія української мови : Лексика і фразеологія. — К. : Наукова думка, 1983. — 743 с.
44. Калашник В. С. Фразеотворення в українській поетичній мові радянського

45. періоду / В. С. Калашник. – Харків : Вища школа, 1985. – 176 с.
46. Калинин А. В. Лексика русского языка [учебное пособие] / А. В. Калинин. – М. : Изд-во Моск. ун-та, 1971. – 230 с.
47. Клименко Н. Ф. Основи морфеміки сучасної української мови / Н. Ф. Клименко. – К. : ІЗМН, 1998. – 182 с.
48. Клименко Н. Ф. Словотворча структура і семантика складних слів у сучасній українській мові. – К. : Наукова думка, 1984. – 252 с.
49. Клименко Н. Ф. Словотвірна морфеміка сучасної української літературної мови / Н. Ф. Клименко, Є. А. Карпіловська. – К. : ІМНАН, 1998. – 162 с.
50. Кочерган М. П. Слово і контекст (Лексична сполучуваність і значення слова) / М. П. Кочерган. – Львів : Вища школа, 1980. – 184 с.
51. Кузнецова Э. В. Лексикология русского языка : [учебное пособие] / Э. В. Кузнецова. – М. : Высшая школа, 1982. – 152 с.
52. Ломтев Т. П. Фонология современного русского языка / Т. П. Ломтев. – М. : Высшая школа, 1972. – 224 с.
53. Моисеев А. Й. Основные вопросы словообразования в современном русском языке / А. Й. Моисеев. – Л. : Изд-во Ленингр. ун-та, 1987. – 208 с.
54. Новиков Л. А. Антонимия в русском языке : [учебное пособие] / Л. А. Новиков. – М. : Изд-во Моск. ун-та, 1973. – 290 с.
55. Панько Т. І. Українське термінознавство : [підручник] / Т. І. Панько, І. М. Кочан, Г. П. Мацюк. – Львів : Світ, 1994. – 216 с.
56. Пилинський М. М. Літературні норми : Типи та їх класифікація / М. М. Пилинський // Мовознавство. – 1974. – №1. – С. 11–23.
57. Пилинський М. М. Мовна норма і стиль / М. М. Пилинський. – К. : Наукова думка, 1976. – 288 с.
58. Півторак Г. Походження українців, росіян, білорусів та їх мов : Міфи і правда про трьох братів слов'янських зі «спільної колиски» / Григорій Півторак. – К. : Видавничий центр «Академія», 2001. – 152 с.
59. Півторак Г. Українці : Звідки ми і наша мова / Григорій Півторак. – К. : Наукова думка, 1993. – 200 с.
60. Пономарів О. Культура слова : Мовностилістичні поради / О. Пономарів. – К. : Либідь, 1999. – 240 с.
61. Поченцев Г. Г. Коммуникативные аспекты семантики / Г. Г. Поченцев. – К. : Вища школа, 1987. – 129 с.
62. Про український правопис і проблеми мови. – Нью-Йорк–Львів, 1997. – 234 с.
63. Русанівський В. М. Структура лексичної і граматичної семантики / В. М. Русанівський. – К. : Наукова думка, 1988. – 240 с.
64. Соколовская Ж. П. Проблемы системного описания лексической семантики / Ж. П. Соколовская. – К. : Наукова думка, 1990. – 184 с.
65. Тараненко А. А. Языковая семантика в ее динамических аспектах : (Основные семантические процессы) / А. А. Тараненко. – К. : Наукова думка, 1989. – 254 с.

67. Тоцька Н. І. Голосні фонери української літературної мови : [навчальний посібник] / Н. І. Тоцька. – К. : Вид-во Київ. ун-ту, 1973. – 193 с.
68. Трубецкой Н. С. Основы фонологии / Н. С. Трубецкой. – М. : Аспект Пресе, 2002. – 352 с.
69. Український правопис. – [4-е вид.]. – К. : Наукова думка, 1993.
70. Цыганенко Г. П. Русский язык. Морфемика. Словообразование. Этимология. – Донецк : КИТИС, 1999. – 314 с.
71. Чабаненко В. А. Основы мовної експресії / В. А. Чабаненко. – К. : Вища школа, 1984. – 167 с.
72. Шанский Н. М. Лексикология современного русского языка / Н. М. Шанский. – М. : Просвещение, 1972. – 327 с.
73. Шевельов Ю. Українська мова в першій половині двадцятого століття (1900- 1941) : Стан і статус. – К. : Сучасність, 1987. – 295 с.

ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ

За національною шкалою	КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ ВСТУПНИКІВ
ВІДМІННО	Вступник повністю оволодів теоретичним матеріалом, логічно і послідовно викладає його суть, наводить самостійно приклади й коментує їх, спроможний здійснити будь-який мовний аналіз, демонструє уміння застосувати набуті знання у нестандартних ситуаціях. Вільно оперує будь-яким програмним матеріалом. При відповіді не допускає фактичних і мовленнєвих помилок. Відповідь виважена і науково обґрунтована, демонструє особистий внесок у вирішення поставленої проблеми, уміння здійснювати всебічний багатоаспектний аналіз.
ДОБРЕ	Вступник добре володіє теоретичним матеріалом, спроможний узагальнювати, критично оцінювати мовні факти. Знання етапів розвитку мови бездоганні. Фактичні помилки у відповіді відсутні. Демонструє вміння роботи з текстом, аналізувати матеріал, даючи йому власну оцінку. Більшість теоретичних положень підтверджуються прикладами. Фактичні помилки відсутні.
ЗАДОВІЛЬНО	Вступник здатен досить зв'язно висловлюватися, добре відтворювати матеріал. Може розкрити приблизно половину матеріалу. Непослідовно і незв'язно висловлює думку щодо тих чи тих лінгвістичних явищ, губиться при необхідності навести приклади, не завжди може дати відповідь на запитання, що конкретизує його висловлення. Виклад відзначається поверховістю, недостатньою осмисленістю і логічністю, бідністю словника, значною кількістю фактичних помилок.

НЕЗАДОВІЛЬНО	Вступник відтворює окремі фрагменти опрацьованого матеріалу, що становить 1/3 частину загального обсягу змісту певної теми; участь у діалозі обмежується однією чи двома елементарними репліками, що не враховують ситуації спілкування. В основному розуміє суть питання, але не може цілісно і точно його розкрити; відповідь мовленнєво не відшліфована (допускає багато помилок).
--------------	---

I. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

До складання вступного екзамену до аспірантури за спеціалізацією «германські мови (англійська мова)» допускаються особи, які мають вищу філологічну освіту за спеціальністю «Мова та література».

Здобувачі повинні володіти знаннями, навичками та вміннями з вузівських курсів: практики усного та писемного мовлення, практичної фонетики, а також з теоретичних курсів фонетики, граматики, історії мови, лексикології та стилістики англійської мови.

Для проведення екзамену створюють комісію у складі голови та 3-х членів. Комісія діє протягом календарного року.

Відділ аспірантури Київського університету імені Бориса Грінченка організує консультації фахівців-філологів кафедр Київського університету імені Бориса Грінченка, членів екзаменаційної комісії, для здобувачів, які беруть участь у конкурсних вступних екзаменах до аспірантури.

II. ВИМОГИ ДО ЗДОБУВАЧІВ НА ВСТУПНОМУ ЕКЗАМЕНІ ДО АСПІРАНТУРИ

Вступний екзамен до аспірантури передбачає оцінку сформованості у здобувачів лінгвістичної компетенції, наявності базових знань, теорії англійської мови, а також здатності самостійно реалізувати здобуті знання в науковій роботі з актуальних проблем сучасної лінгвістики.

На вступному екзамені здобувачі повинні продемонструвати вільне володіння англійською мовою на базі лексичного запасу в обсязі програмних вимог вищого навчального закладу.

Головною вимогою до теоретичної підготовки здобувачів є знання ними сучасних наукових напрямів та підходів до вивчення мови. Відповіді здобувача з теорії англійської мови (теоретична фонетика англійської мови, теоретична граматика, історія мови, лексикологія, стилістика) повинні підтвердити обізнаність (в обсязі програми вищої філологічної освіти) у сучасному стані науки про мову, загальній науковій проблематиці та методах аналізу мовних явищ, а також історичного розвитку англійської мови, який зумовлює її сучасний стан. Відповідаючи на питання з теоретичних аспектів вивчення мови, здобувач повинен розкрити зміст питання, показати своє вміння визначити, систематизувати та інтерпретувати мовні явища, виходячи із загальних закономірностей мовної системи та функціональних аспектів мовних одиниць.

III. СТРУКТУРА І ЗМІСТ ЕКЗАМЕНУ

Підготовка до вступного екзамену починається з вибору напрямку і теми філологічного дослідження. На основі поданого вступником реферату, визначається науковий керівник, який у рецензії на реферат підтверджує актуальність і перспективність обраної теми, можливість наукового керівництва.

Вступний екзамен до аспірантури проводиться за екзаменаційними білетами. Білет складається з двох питань і бесіди за темою реферату.

3.1. Питання перше: Читання, літературний переклад та лінгвістична інтерпретація уривку з оригінального твору художньої літератури. Обсяг уривку: 2,5 – 3 стор. книжкового тексту. Відповідь передбачає читання вголос 3–4 абзаців тексту з коректною інтонаційно-сисловою презентацією, а також літературний переклад фрагмента тексту українською мовою без словника.

Лінгвістична інтерпретація тексту включає літературознавчий коментар, короткий виклад змісту уривку та його лінгвистичний аналіз. При цьому здобувач повинен показати своє вміння бачити текст як єдине художнє ціле, інтерпретуючи його з урахуванням взаємодії мовних засобів художнього зображення, до яких вдається автор (див. Орієнтовну схему аналізу художнього тексту). Відповідь на перше питання передбачає вільне володіння іноземною мовою.

3.2. Питання друге: Питання з теорії мови включаються до екзаменаційних білетів: теоретична фонетика, теоретична граматики, лексикологія, стилістика, історія мови.

Розкриття питання з теорії мови передбачає змістовну, логічну відповідь, вміння показати структурні, семантичні та функціональні особливості мовних явищ, а також здійснювати їх лінгвістичний аналіз на власних прикладах та/або на матеріалі запропонованого у першому питанні художнього тексту. Здобувач повинен виявити знання сучасного стану розробки відповідного теоретичного питання та здатність формулювати невирішені проблеми його подальшого дослідження. Відповідь на теоретичне питання передбачає практичне володіння іноземною мовою, лінгвістичною термінологією та функціональним жанром наукового викладу змісту.

IV. ОСНОВНІ ПИТАННЯ З ТЕОРІЇ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

Теоретична фонетика

1. Взаємозв'язок фонетики з іншими лінгвістичними науками.
2. Артикуляційна база англійської мови.
3. Фонологічний аналіз звукової будови англійської мови.
4. Система фонем англійської мови. Функціональний аспект вивчення звукової будови мови.
5. Склад як фонологічна й фонетична одиниця Фонетика і типи складу. Функція складу в фонетичній структурі слова та фрази.

6. Словесний наголос. Види словесного наголосу. Типові моделі наголосу у структурі слів. Функції наголосу.
7. Інтонаційна система англійської мови. Визначення інтонації. Її компоненти та функції. Інтонація дискурсу. Функції інтонації в організації інформаційної структури висловлювання/тексту.
8. Сучасна орфоепічна норма англійської мови. Тенденції розвитку сучасної англійської вимови.
9. Національні стандарти англійської вимови, фактори варіативності орфоепічної норми вимови. Функціонально-стилістичні відмінності англійської вимови.
10. Фоностилістика та риторика мовлення. Проблема типології інтонаційних стилів мовлення.
11. Базові принципи класифікації функціональних (інтонаційних) стилів сучасної англійської мови.
12. Типові просодичні характеристики інтонаційного стилю (тон, фразовий наголос, темп, паузація, ритм, тембр).
13. Сучасні теоретичні й експериментально-фонетичні дослідження: напрями, підходи, методи, аспекти.
14. Типи фонетичної транскрипції у словниках англійської мови. Словники англійської вимови.

Теоретична граматики

1. Загальна характеристика граматичної будови англійської мови.
2. Системні відношення у мови. Парадигматика та синтагматика.
3. Системно-структурний підхід до вивчення мови.
4. Лексичні та граматичні аспекти слова.
5. Типи граматичного значення. Граматичні категорії та засоби їх реалізації.
6. Проблема частин мови у сучасній англійській мові.
7. Частиномовна характеристика іменника.
8. Граматичні категорії іменника.
9. Частиномовна характеристика дієслова.
10. Граматичні категорії дієслова.
11. Субстантивні словосполучення в англійській мові.
12. Дієслівні словосполучення в англійській мові. Речення.
13. Сучасні підходи до вивчення речення.
14. Текст. Основні риси та категорії тексту.
15. Прагматичний аспект вивчення мовних одиниць. Теорія мовленнєвих актів.
16. Аналіз дискурсу. Комунікативні постулати.

Лексикологія

1. Слово як основна одиниця словникового складу і як мовний знак
2. Етимологічний склад англійської мови.
3. Асиміляція запозичень. Типи запозичень у словниковому складі сучасної англійської мови.
4. Афіксація як один з продуктивних способів словотворення.

5. Словоскладання як тип словотвору.
6. Конверсія як спосіб словотвору.
7. Скорочення-аббревіатури та акроніми як засіб збагачення мови.
8. Непродуктивні засоби словотвору.
9. Референтний, функціональний та когнітивний підходи до значення.
10. Полісемія vs. омонімія.
11. Синонімія як тип семантичних зв'язків у лексичній системі англійської мови.
12. Полярність значення. Антонімія як тип контрарних зв'язків у лексичній системі англійської мови.
13. Вільні словосполучення. Умови та правила сполучуваності слів.
14. Фразеологія. Сталі словесні комплекси як мовні знаки, їхні характерні особливості та основні конститутивні ознаки.
15. Типи словників.

Стилістика

1. Стилістика в системі наук. Загальнонаукові поняття стилістики. Вихідні поняття стилістики.
2. Поняття стилістичного значення. Типи стилістичного значення.
3. Поняття образу і образності в стилістиці.
4. Поняття функціонального стилю.
5. Стилістична диференціація словникового складу сучасної англійської мови.
6. Загальна характеристика тропеїки сучасної англійської мови. Фігури заміщення та фігури суміщення.
7. Виразальні засоби та стилістичні прийоми синтаксису сучасної англійської мови.
8. Стиль художньої літератури та його основні лінгвістичні характеристики.
9. Публіцистичний стиль та його основні лінгвістичні характеристики.
10. Стиль наукової прози та його основні лінгвістичні характеристики.
11. Офіційно-діловий стиль та його основні лінгвістичні характеристики.

Історія англійської мови

1. Відмінні риси германських мов.
2. Спільногерманська та давньоанглійська системи фонем у порівнянні.
3. Фонологічні процеси у давньоанглійській мові та їхні рефлексії у сучасній англійській мові.
4. Іменні граматичні категорії у давньоанглійській мові та їхній історичний розвиток.
5. Сильні, слабкі, претерито-презентні та аномальні дієслова у давньоанглійській мові та їх відповідність неправильним, правильним та модальним дієсловам сучасної англійської мови.
6. Історичний розвиток аналітичних форм дієслова в англійській мові.
7. Історичний розвиток неособових форм дієслова в англійській мові.

I. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

До складання вступного екзамену до аспірантури за спеціалізацією «германські мови (англійська мова)» допускаються особи, які мають вищу філологічну освіту за спеціальністю «Мова та література».

Здобувачі повинні володіти знаннями, навичками та вміннями з вузівських курсів: практики усного та писемного мовлення, практичної фонетики, а також з теоретичних курсів фонетики, граматики, історії мови, лексикології та стилістики англійської мови.

Для проведення екзамену створюють комісію у складі голови та 3-х членів. Комісія діє протягом календарного року.

Відділ аспірантури Київського університету імені Бориса Грінченка організує консультації фахівців-філологів кафедр Київського університету імені Бориса Грінченка, членів екзаменаційної комісії, для здобувачів, які беруть участь у конкурсних вступних екзаменах до аспірантури.

II. ВИМОГИ ДО ЗДОБУВАЧІВ НА ВСТУПНОМУ ЕКЗАМЕНІ ДО АСПІРАНТУРИ

Вступний екзамен до аспірантури передбачає оцінку сформованості у здобувачів лінгвістичної компетенції, наявності базових знань, теорії англійської мови, а також здатності самостійно реалізувати здобуті знання в науковій роботі з актуальних проблем сучасної лінгвістики.

На вступному екзамені здобувачі повинні продемонструвати вільне володіння англійською мовою на базі лексичного запасу в обсязі програмних вимог вищого навчального закладу.

Головною вимогою до теоретичної підготовки здобувачів є знання ними сучасних наукових напрямів та підходів до вивчення мови. Відповіді здобувача з теорії англійської мови (теоретична фонетика англійської мови, теоретична граматика, історія мови, лексикологія, стилістика) повинні підтвердити обізнаність (в обсязі програми вищої філологічної освіти) у сучасному стані науки про мову, загальній науковій проблематиці та методах аналізу мовних явищ, а також історичного розвитку англійської мови, який зумовлює її сучасний стан. Відповідаючи на питання з теоретичних аспектів вивчення мови, здобувач повинен розкрити зміст питання, показати своє вміння визначити, систематизувати та інтерпретувати мовні явища, виходячи із загальних закономірностей мовної системи та функціональних аспектів мовних одиниць.

III. СТРУКТУРА І ЗМІСТ ЕКЗАМЕНУ

Підготовка до вступного екзамену починається з вибору напряму і теми філологічного дослідження. На основі поданого вступником реферату, визначається науковий керівник, який у рецензії на реферат підтверджує актуальність і перспективність обраної теми, можливість наукового керівництва.

Вступний екзамен до аспірантури проводиться за екзаменаційними білетами. Білет складається з двох питань і бесіди за темою реферату.

3.1. Питання перше: Читання, літературний переклад та лінгвістична інтерпретація уривку з оригінального твору художньої літератури. Обсяг уривку: 2,5 – 3 стор. книжкового тексту. Відповідь передбачає читання вголос 3–4 абзаців тексту з коректною інтонаційно-смісловою презентацією, а також літературний переклад фрагмента тексту українською мовою без словника.

Лінгвістична інтерпретація тексту включає літературознавчий коментар, короткий виклад змісту уривку та його лінгвостилістичний аналіз. При цьому здобувач повинен показати своє вміння бачити текст як єдине художнє ціле, інтерпретуючи його з урахуванням взаємодії мовних засобів художнього зображення, до яких вдається автор (див. Орієнтовну схему аналізу художнього тексту). Відповідь на перше питання передбачає вільне володіння іноземною мовою.

3.2. Питання друге: Питання з теорії мови включаються до екзаменаційних білетів: теоретична фонетика, теоретична граматики, лексикологія, стилістика, історія мови.

Розкриття питання з теорії мови передбачає змістовну, логічну відповідь, вміння показати структурні, семантичні та функціональні особливості мовних явищ, а також здійснювати їх лінгвістичний аналіз на власних прикладах та/або на матеріалі запропонованого у першому питанні художнього тексту. Здобувач повинен виявити знання сучасного стану розробки відповідного теоретичного питання та здатність формулювати невирішені проблеми його подальшого дослідження. Відповідь на теоретичне питання передбачає практичне володіння іноземною мовою, лінгвістичною термінологією та функціональним жанром наукового викладу змісту.

IV. ОСНОВНІ ПИТАННЯ З ТЕОРІЇ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

Теоретична фонетика

1. Взаємозв'язок фонетики з іншими лінгвістичними науками.
2. Артикуляційна база англійської мови.
3. Фонологічний аналіз звукової будови англійської мови.
4. Система фонем англійської мови. Функціональний аспект вивчення звукової будови мови.
5. Склад як фонологічна й фонетична одиниця Фонетика і типи складу. Функція складу в фонетичній структурі слова та фрази.

6. Словесний наголос. Види словесного наголосу. Типові моделі наголосу у структурі слів. Функції наголосу.
7. Інтонаційна система англійської мови. Визначення інтонації. Її компоненти та функції. Інтонація дискурсу. Функції інтонації в організації інформаційної структури висловлювання/тексту.
8. Сучасна орфоепічна норма англійської мови. Тенденції розвитку сучасної англійської вимови.
9. Національні стандарти англійської вимови, фактори варіативності орфоепічної норми вимови. Функціонально-стилістичні відмінності англійської вимови.
10. Фоностилістика та риторика мовлення. Проблема типології інтонаційних стилів мовлення.
11. Базові принципи класифікації функціональних (інтонаційних) стилів сучасної англійської мови.
12. Типові просодичні характеристики інтонаційного стилю (тон, фразовий наголос, темп, паузація, ритм, тембр).
13. Сучасні теоретичні й експериментально-фонетичні дослідження: напрями, підходи, методи, аспекти.
14. Типи фонетичної транскрипції у словниках англійської мови. Словники англійської вимови.

Теоретична граматики

1. Загальна характеристика граматичної будови англійської мови.
2. Системні відношення у мови. Парадигматика та синтагматика.
3. Системно-структурний підхід до вивчення мови.
4. Лексичні та граматичні аспекти слова.
5. Типи граматичного значення. Граматичні категорії та засоби їх реалізації.
6. Проблема частин мови у сучасній англійській мові.
7. Частиномовна характеристика іменника.
8. Граматичні категорії іменника.
9. Частиномовна характеристика дієслова.
10. Граматичні категорії дієслова.
11. Субстантивні словосполучення в англійській мові.
12. Дієслівні словосполучення в англійській мові. Речення.
13. Сучасні підходи до вивчення речення.
14. Текст. Основні риси та категорії тексту.
15. Прагматичний аспект вивчення мовних одиниць. Теорія мовленнєвих актів.
16. Аналіз дискурсу. Комунікативні постулати.

Лексикологія

1. Слово як основна одиниця словникового складу і як мовний знак
2. Етимологічний склад англійської мови.
3. Асиміляція запозичень. Типи запозичень у словниковому складі сучасної англійської мови.
4. Афіксація як один з продуктивних способів словотворення.

5. Словоскладання як тип словотвору.
6. Конверсія як спосіб словотвору.
7. Скорочення-абревіатури та акроніми як засіб збагачення мови.
8. Непродуктивні засоби словотвору.
9. Референтний, функціональний та когнітивний підходи до значення.
10. Полісемія vs. омонімія.
11. Синонімія як тип семантичних зв'язків у лексичній системі англійської мови.
12. Полярність значення. Антонімія як тип контрарних зв'язків у лексичній системі англійської мови.
13. Вільні словосполучення. Умови та правила сполучуваності слів.
14. Фразеологія. Сталі словесні комплекси як мовні знаки, їхні характерні особливості та основні конститутивні ознаки.
15. Типи словників.

Стилістика

1. Стилістика в системі наук. Загальнонаукові поняття стилістики. Вихідні поняття стилістики.
2. Поняття стилістичного значення. Типи стилістичного значення.
3. Поняття образу і образності в стилістиці.
4. Поняття функціонального стилю.
5. Стилістична диференціація словникового складу сучасної англійської мови.
6. Загальна характеристика тропеїки сучасної англійської мови. Фігури заміщення та фігури суміщення.
7. Виразальні засоби та стилістичні прийоми синтаксису сучасної англійської мови.
8. Стиль художньої літератури та його основні лінгвістичні характеристики.
9. Публіцистичний стиль та його основні лінгвістичні характеристики.
10. Стиль наукової прози та його основні лінгвістичні характеристики.
11. Офіційно-діловий стиль та його основні лінгвістичні характеристики.

Історія англійської мови

1. Відмінні риси германських мов.
2. Спільногерманська та давньоанглійська системи фонем у порівнянні.
3. Фонологічні процеси у давньоанглійській мові та їхні рефлексії у сучасній англійській мові.
4. Іменні граматичні категорії у давньоанглійській мові та їхній історичний розвиток.
5. Сильні, слабкі, претерито-презентні та аномальні дієслова у давньоанглійській мові та їх відповідність неправильним, правильним та модальним дієсловам сучасної англійської мови.
6. Історичний розвиток аналітичних форм дієслова в англійській мові.
7. Історичний розвиток неособових форм дієслова в англійській мові.

8. Мовні наслідки скандинавського завоювання.
9. Мовні наслідки норманського завоювання.
10. Розвиток англійської національної літературної мови.
11. Фонологічні та граматичні процеси у середньо- та ранньонovoанглійському періодах та формування фонем сучасної англійської мови.

VI. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Теоретична фонетика

1. Crystal D. The Cambridge Encyclopedia of the English Language. – Cambridge: Cambridge University Press, 1995.
2. Roach P. English Phonetics and Phonology. Third edition. – Cambridge: Cambridge University Press, 2000.
3. Studies in Communicative Phonetics and Foreign Language Teaching Methodology. A Collection of Articles. – K.: Lenvit, 1997.
4. Wells J. Longman Pronunciation Dictionary. Eighth Edition. – Harlow: Longman, 2005.
5. Бацевич Ф.С., Помірко Р.С., Тенденції розвитку мовознавства в Україні в кінці XX ст. // Провідні лінгвістичні концепції кінця XX століття. – Львів: Львівський національний університет ім. І.Франка, 1996. – С. 3 – 11.
6. Дворжецкая М.П., Калита А.А., Стериополо Е.И. и др. Изучение динамического аспекта сегментных и супraseгментных единиц звучащего текста: Сборник научных трудов. – К.: КДЛУ, 1998.
7. Дворжецька М.П., Макухіна Т.В. та інші. Phonetics of English: Phonostylistics and Rhetoric in Speech Communication. – Вінниця: Нова Книга, 2005.
8. Захарова Ю.М. Інтонаційна організація сучасного англійського мовлення: навчальний посібник. – К.: Вид-во Національна академія служби безпеки України, 2004.
9. Калита А.А. Фонетичні засоби актуалізації смислу англійського емоційного висловлення: Монографія. – К.: Видавничий центр КНЛУ, 2001.
10. Кантер Л.А. Системный анализ речевой интонации. – М.: Вища школа, 1988.
11. Паращук В.Ю. Теоретична фонетика англійської мови. – Вінниця: Нова книга, 2005.
12. Соколова М.А. и др. English Phonetics. A Theoretical Course. – М.: Гуманит. изд. центр Владос, 1996.
13. Шахбагова Д.А. Фонетические особенности произносительных вариантов английского языка. – М.: Вища школа, 1982.

Теоретична граматика

1. Арутюнова Н.Д. Язык и мир человека. – М.: «ЯЗЫКИ РУССКОЙ КУЛЬТУРЫ», 1999.
2. Иванова И.П., Бурлакова В.В., Почепцов Г.Г. Теоретическая грамматика современного английского языка. – М.: Высшая школа, 1981.
3. Лайонз Дж. Введение в теоретическую лингвистику: Пер. с англ / Под ред. и с предисловием В.А. Звегинцева. – М.: Прогресс, 1978.
4. Смирницкий А.И. Морфология английского языка. М.: Ид-во лит-ры на иностр. яз., 1959.
5. Смирницкий А.И. Синтаксис английского языка. М.: Ид-во лит-ры на иностр. яз., 1957.
6. Blokh M.Y. A Course in Theoretical English Grammar. – М.: Высшая школа, 1994.
7. Morokhovskaya E.Y. Fundamentals of Theoretical English Grammar. – К.: Вища школа, 1984.

1. Смирницкий А.И. Лекции по истории английского языка. Под ред. О.А.Смирницкой. М., Добросвет, 1998
2. Смирницкий А.И. Лексикология английского языка. М., 1959
3. Смирницкий А.И. Синтаксис английского языка. М., 1957
4. Смирницкий А.И. Сравнительная фонетика новогерманских языков (английского, немецкого, шведского). Под ред., И.А. Ершовой. М., изд-во МГУ, 1962
5. Сравнительная грамматика германских языков, т. 1-4, М., 1962-66
6. Стеблин-Каменский М.И. История скандинавских языков, М., 1953

Лексикологія

1. Никитин М.В. Курс лингвистической семантики. – СПб: Науч. центр проблем диалога, 1997.
2. Селиванова Е.А. Когнитивная ономазиология. – Издательство Украинского Фитосоциоцентра, 2000.
3. Селіванова О.О. Актуальні напрями сучасної лінгвістики. – Видавництво Українського Фітосоціоцентра, 1999.
4. Смирницкий А.И. Лексикология английского языка. М.: Ид-во лит-ры на иностр. яз., 1959.
5. Харитончик З.А. Лексикология английского языка. – Минск: Вышэйшая школа, 1992.
6. Arnold I.V. The English Word. – М.: Просвещение, 1988.

Стилістика

1. Арнольд И.В. Стилистика современного английского языка. (Стилистика декодирования). – Л.: Просвещение, 1981 (1973).
2. Воробьёва О.П. Текстовые категории и фактор адресата. – К.: Вища школа, 1993.

3. Гальперин И.Р. Текст как объект лингвистического исследования. – М.: Наука, 1981.
4. Долинин К.А. Интерпретация текста. – М.: Просвещение, 1985.
5. Долинин К.А. Стилїстика французского языка. – М.: Просвещение, 1987.
6. Кухаренко В.А. Интерпретация текста. – Одеса: Латстар, 2002 (М.: Просвещение, 1988, 1979).
7. Новое в зарубежной лингвистике. Вып. IX: Лингвостилистика. – М.: Просвещение, 1980.
8. Стилистика английского языка / Мороховский А.Н., Воробьёва О.П., Лихошерст Н.И., Тимошенко З.В. – К.: Вища школа, 1991 (1984).
9. Тураева З.Я. Лингвистика текста. – М.: Просвещение, 1986.
10. Galperin I.R. Stylistics. – М.: Высшая школа, 1981.

Історія англійської мови

1. Берков В.П. Современные германские языки. – М.: Астрель, 2001.
2. Бруннер К. История английского языка: Пер. с нем. С.Х. Васильевой. – М.: Изд-во иностр. яз., 1955-1956. – Т. 1-2.
3. Иванова И.П., Беляева Т.М., Чахоян Л.П. История английского языка. – М.: Высшая школа, 1976.
7. Смирницкий А.И. Древнеанглийский язык. – М.: Изд-во лит. на иностр. яз., 1955.
8. Смирницкий А.И. Сравнительная грамматика германских языков, т. 1-4, М.: Изд-во лит. На иностр. яз, 1962-66.
4. Языки мира. Германские языки. Кельтские языки. – М.: Akademia, 2000.
5. Rastorguyeva T.A. A History of English. – М.: Высшая школа, 1983.

VIII. СХЕМА АНАЛІЗУ ХУЖЛЖНЬОГО ТЕКСТУ

Аналіз та інтерпретація тексту передбачає:

1. Визначення жанрових ознак твору, його місця в літературній спадщині автора, а також у контексті англomовної літератури.
2. Переказ змісту запропонованого уривку з визначенням місця й часу дії, її безпосередніх учасників та перебігу основних подій.
3. Огляд композиційних особливостей тексту: його побудова, форма презентації, перспектива оповіді.
4. Характеристика модальності тексту, відношення автора до зображуваного.
5. Аналіз найбільш значущих лінгвостилістичних (фонетичних, графічних, морфологічних, лексичних, синтаксичних, семасіологічних) засобів зображення в аспекті їх ролі у створенні домінантних стилістичних ефектів.
6. Визначення головної ідеї проаналізованого тексту, реконструкція його смислового аспекту, висловлення власної думки щодо прочитаного.

I. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

До складання вступного екзамену до аспірантури за спеціалізацією «загальне мовознавство» допускаються особи, які мають вищу філологічну освіту за спеціальністю «Мова та література».

Здобувачі повинні володіти знаннями із загального мовознавства, отриманими в університетських курсах України.

Для проведення екзамену організується комісія у складі голови та 3-х членів. Комісія створюється щорічно і діє протягом календарного року.

Відділ аспірантури Київського університету імені Бориса Грінченка організує консультації фахівців-філологів кафедр Київського університету імені Бориса Грінченка, членів екзаменаційної комісії, для здобувачів, які беруть участь у конкурсних вступних випробуваннях до аспірантури.

II. ВИМОГИ ДО ЗДОБУВАЧІВ НА ВСТУПНОМУ ЕКЗАМЕНІ ДО АСПІРАНТУРИ

Вступний екзамен до аспірантури передбачає перевірку і оцінку сформованості у здобувачів лінгвістичної компетенції, наявності базових знань із загального мовознавства, а також здатності самостійно реалізувати здобуті знання в науковій роботі з актуальних проблем сучасної лінгвістики.

Головною вимогою до теоретичної підготовки здобувачів є знання ними сучасних наукових напрямів та підходів у теоретичному мовознавстві. Відповіді здобувача із загального мовознавства повинні підтвердити ґрунтовне знання (в обсязі програми вищої філологічної освіти) сучасного стану науки про мову, загальної наукової проблематики та методів науково-дослідницького аналізу мовних явищ, а також історичного розвитку лінгвістики, який зумовлює її сучасний стан. Відповідаючи на питання з теоретичних аспектів вивчення мови, здобувач повинен повністю розкрити зміст питання, показати своє вміння визначити, систематизувати та інтерпретувати мовні явища, виходячи із загальних закономірностей мовної системи та функціональних аспектів мовних одиниць.

III. СТРУКТУРА І ЗМІСТ ЕКЗАМЕНУ

Вступний екзамен до аспірантури проводиться за екзаменаційними білетами. Білет складається із трьох теоретичних питань.

IV. ОСНОВНІ ПИТАННЯ ІЗ ЗАГАЛЬНОГО МОВОЗНАВСТВА

1. Визначення наукової парадигми. Виділення мовознавчих парадигм у діяхронії. Парадигмальна переорієнтація сучасного мовознавства: сучасна антропоцентрична лінгвістика і подальший пошук епістемологічних домінант. Загальне мовознавство як інтегративна дисципліна, орієнтована на пошук універсалій та міжпарадигмальних зв'язків.

2. Мова як код. Функції мовної системи. Принципи функціонування мовної системи.

3. Когніція, інтерпретація та комунікація в аспекті функцій мовної системи.

4. Одиниці мови. Типи мовних одиниць. Критерії типологізації мовних одиниць. Функціональний підхід до класифікації мовних одиниць. Явище функціональної переорієнтації. Одиниці мови та одиниці мовлення.

5. Мовознавство і семіотика. Підходи до природи знаку. Типології мовних знаків (Ф. де Сосюр, Ч.С. Пірс, Ч.У. Моріс та ін.).

6. Мовні значення. Типи мовних значень. Семантична структура слова. Структура лексичного значення слова. Типи лексичних значень. Критерії типологізації лексичних значень. Типи граматичних значень. Критерії типологізації граматичних значень. Полісемія як універсальна властивість елементів відкритої системи та її роль в номінативних процесах.

7. Мова як система. Властивості мовних систем як відкритих і закритих. Парадигматичні, синтагматичні, ієрархічні відношення в мовній системі. Опозитивність, валентність, дистрибуція мовних одиниць як різновиди системних відношень.

8. Принципи структурної організації мови. Рівні мовної структури. Проблема кількості мовних рівнів.

9. Фонетико-фонологічний рівень мовної системи. Сегментні одиниці фонології. Фонема. Функції фонем. Дистрибуція фонем. Диференційні та інтегральні ознаки фонем. Фонологічна система мови. Парадигматика і синтагматика фонем. Типи фонологічних опозицій. Концепції фонем у фонологічних школах ХХ ст. Силабема. Типи силабем. Суперсегментні одиниці фонології. Наголос. Типи наголосу. Функції наголосу. Інтонація. Типи інтонації. Функції інтонації.

10. Морфемно-дериваційний рівень мови. Питання виділення морфемно-дериваційного рівня в структурі конкретної мови. Одиниці морфемно-дериваційного рівня та їх ієрархія. Морфема. Типи морфем (структурно-позиційні, семантичні, функціональні). Словотвірна пара, словотвірний тип, словотвірний ланцюг, словотвірна парадигма, словотвірне гніздо. Словотвірний формант. Словотвірний спосіб. Морфемні (морфологічні) способи деривації та їх різновиди. Неморфемна (неморфологічна) деривація та її різновиди.

11. Лексико-семантичний рівень мовної системи. Лексичне значення та його типи. Одиниці лексико-семантичного рівня. Слово і лексема. Семема і сема. Компонентний аналіз структури лексичної семантики слова. Системні відношення в лексиці (епідигматичні, парадигматичні, синтагматичні). Полісемія. Синонімія. Антонімія. Омонімія. Гіпонімія. Лексико-семантичне поле. Джерела формування словникового складу мови. Диференціація словникового складу мови.

12. Синтаксичний рівень мовної системи. Одиниці синтаксичного рівня мови (речення, словосполучення, синтаксема, синтаксична форма слова, семантико-синтаксичний компонент). Основні ознаки речення. Предикативність і синтаксична модальність, типи синтаксичної модальності. Структурно-семантична схема речення. Речення і висловлення. Порядок слів

у реченні. Актуальне членування речення. Типи синтаксичних зв'язків у реченні і словосполученні. Паратаксис і гіпотаксис. Типи речень у мовах світу.

13. Мова і мислення. Концептуалізація та категоризація світу. Слово, поняття і концепт. Речення і судження. Мова і картина світу. Гетерогенність концепту. Підходи до витлумачення сутності концепту. Когнітивні процедури та їхнє відображення в мовних і мовленнєвих конструктах. Проблема домовного мислення. Основні види процесів мислення: практично-дієвий, наочно-образний та словесно-логічний. Основи мисленнєвих процесів. Функціональна асиметрія великих півкуль головного мозку людини. Мислення та афазія. Проблема внутрішнього мовлення. Психолінгвістика як розділ мовознавства, що вивчає взаємостосунки мови, свідомості та мислення. Методика проведення психолінгвістичних експериментів. Мовні значення і логічні категорії. "Зони перетину" психолінгвістики, нейролінгвістики та когнітивної лінгвістики.

14. Мова і суспільство. Мовна норма та її критерії. Стандартизація мови і кодифікація мовної норми. Літературна мова та її функціонально-стилістична диференціація. Лінгвостилістичні та соціолінгвістичні аспекти народної мови, просторіччя, жаргонів, професійних підмов. Мова і засоби масового інформування та спілкування. Мова та етнос. Мова і раса. Базові напрямки досліджень у галузі етнолінгвістики.

15. Походження мови. Проблема походження мови взагалі і походження конкретних мов. Основні гіпотези походження мови. Теорії моногенезу і полігенезу. Концептуальні відмінності основних гіпотез походження мови.

16. Розвиток мови. Проблема розвитку мови, вдосконалення мови і змін у мові. Концепція синхронії і діакронії у вченні Ф. де Соссюра та її сучасна оцінка. Процеси диференціації та інтеграції в розвитку мов світу. Теорія стадіальності в розвитку мови. Первинна і вторинна матеріальні форми існування мови. Гіпотеза структурно-типологічного вдосконалення як основного змісту мовного розвитку. Внутрішні і зовнішні причини змін у мові. Темпи змін мови. Базові закономірності поступу мовних змін.

17. Класифікація мов світу. Типи класифікацій (генеалогічна, типологічна, ареальна). Генеалогічна класифікація. Мовна сім'я як основна класифікаційна категорія. Ознаки визначення спорідненості мов. Мовні сім'ї в генеалогічній класифікації мов. Розподіл мов світу за мовними сім'ями. Ностратична макросім'я мов.

18. Типологічна класифікація мов. Структурно-типологічна класифікація. Історія створення структурно-типологічної класифікації. Типи мови і тип у мові. Політипологізм конкретних мов. Фрагментарна типологія і системна типологія. Функціональна (соціальна) типологія мов. Типи мов за комунікативним статусом: мови міжетнічного спілкування (міжнародні, міжнаціональні, регіональні), мови внутрішньо етнічного спілкування. Піджини і креольські мови. Ареальна класифікація мов. Мовні союзи. Формування мовних союзів.

19. Мова як історична категорія. Статика й динаміка мови. Причини (внутрішньосистемні та екстралінгвальні) та темпи мовних змін. Синхронний стан мови як динамічна рівновага між тенденціями до сталості й тенденціями до змін. Прогресивний характер мовної еволюції. Історія мови та її хронологічні зрізи - періоди в історії мов.

20. Мовні контакти та взаємодія мов. Поняття мовного союзу і явище набутої мовної спорідненості. Ареальна лінгвістика. Дивергенція (диференціація) та конвергенція (інтеграція) - основні процеси розвитку мов. Синхронія та діахронія як аспекти лінгвістичного дослідження.

21. Основні категорії комунікативної лінгвістики. Комунікація як центральне поняття комунікативної лінгвістики. Мовна особистість: комунікативна компетенція та мовленнєва поведінка. Сутність мовленнєвого жанру як категорії комунікації.

Ознаки типової комунікативної ситуації. Комунікативні стратегії і тактики як комунікативні категорії. Пресупозиція як універсальна категорія комунікативної ситуації. Соціальні ролі комунікантів у міжособистісній комунікації. Витоки та сучасний стан досліджень невербальних компонентів комунікації.

22. Дискурсологія в контексті розвитку сучасного мовознавства. Визначення дискурсу в сучасній лінгвістиці. Співвідношення понять «текст» і «дискурс» у мовознавстві. Типологія дискурсу. Дискурс-аналіз як новітній метод лінгвістичних досліджень.

23. Лінгвістика тексту. Сучасна теорія тексту. Об'єкт і предмет лінгвістики тексту. Напрями лінгвістики тексту (структурно-граматичний, текстової семантики, комунікативно-прагматичний, семіотичний, лінгвокультурологічний, етнолінгвістичний, когнітивний, прикладний). Основні одиниці (категорії) тексту як ознаки текстуальності: інтенційність, інформативність, цілісність, членованість, мовна зв'язність (когерентність), прийнятність, ситуативність, інтертекстуальність (інтерсеміотичність), модальність, референційність, антропоцентричність, адресантність, інтерактивність. Поняття контексту та його типи. Специфіка імпліцитності тексту (імплікатура, підтекст, пресупозиція та фонові знання).

24. Лінгвістична герменевтика. Проблеми інтерпретації тексту. Лінгвопоетика та наратологія як розділи сучасної лінгвістики тексту.

25. Прикладні аспекти мовознавства. Проблематика прикладної лінгвістики. Мовознавство та комп'ютерна лінгвістика. Інформаційно-пошукові системи. Штучний інтелект. Гіпертекст. Технологія гіпертексту та її використання в інформаційних системах. Теорія і практика машинного перекладу. Переклад як прикладна лінгвістична дисципліна. Соціолінгвістика і проблеми мовного будівництва, теорії мовного планування. Лексикографія; типи словників; формати електронних словників. Криміналістична лінгвістика. Гендерні студії.

Проблематика Інтернет-лінгвістики. Штучні мови. Структурна і математична лінгвістика (обчислювальна, статистична, інженерна, алгоритмічна лінгвістика).

Проблематика квантитативної (кількісної) та комбінаторної лінгвістики.
Корпуси як засоби опису і використання мови.

Лінгводидактика. Теорія та методика викладання мови. Автоматизовані системи навчання.

Нейролінгвістика. НЛП як психотерапевтичний метод. Предмет і завдання політичної лінгвістики. Методика контент-аналізу та метод когнітивного картування. Медіалінгвістика як наука про вивчення мови ЗМІ.

V. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Вступ до мовознавства: навчальний посібник / [За ред. І.О. Голубовської]. – К.: ВПЦ Київський університет, 2007. – Ч.1. – 99 с.
2. Вступ до мовознавства: навчальний посібник / [За ред. І.О. Голубовської]. – К.: ВПЦ Київський університет, 2010. – Ч.2. – 223 с.
3. Кочерган М.П. Загальне мовознавство / Михайло Петрович Кочерган. – К. : Видавничий центр Академія, 2006. – 464 с.
4. Лингвистический энциклопедический словарь / [гл. ред. Ярцева В.Н.]. – М.: Советская энциклопедия, 1990. – 672с.
5. Мечковская Н.Б. Общее языкознание : Структурная и социальная типология языков / Нина Борисовна Мечковская. – Мн. : Амалфея, 2000. – 368 с.
6. Общее языкознание / Н.Б. Мечковская и др. [Под. общ. ред. А.Е. Супруна]. – Мн.: Высшая школа, 1983. – 456 с.
7. Селіванова О.О. Сучасна лінгвістика: термінологічна енциклопедія / Олена Олександрівна Селіванова. – Полтава: Довкілля, 2006. – 716 с.
8. Селіванова О.О. Актуальні напрями сучасної лінгвістики (аналітичний огляд) / Олена Олександрівна Селіванова. – К.: Фитосоціоцентр, 1999. – 148 с.
9. Семчинський С.В. Загальне мовознавство / Станіслав Володимирович Семчинський. – К.: ОКО, 1996. – 416 с.
10. Соссюр Ф. де. Курс загальної лінгвістики / Фердінанд де Соссюр. – К.: Основи, 1998. – 328 с.
11. Сусов И.П. Введение в теоретическое языкознание [Электронный ресурс] : электронный учебник / Иван Павлович Сусов // Режим доступа: <http://lingvolah.chat.ru/library/susov.htm>.

Додаткова література

1. Алефиренко Н.Ф. Проблемы вербализации концепта: теоретическое исследование // Н.Ф. Алефиренко. – Волгоград: Перемена, 2003. – 96 с.
2. Алефиренко Н.Ф. Спорные проблемы семантики / Николай Федорович Алефиренко. – М.: Гнозис, 2005. – 326 с.
3. Анисимов А.В. Компьютерная лингвистика для всех: Мифы. Алгоритмы. Язык / Анатолий Васильевич Анисимов. – К.: Наукова думка, 1991. – 208 с.

4. Апресян Ю.Д. Образ человека по данным языка / Ю.Д. Апресян // Вопросы языкознания. – 1995 – № 1. – С. 37–67.
5. Апресян Ю.Д. Избранные труды. Интегральное описание языка и системная лексикография / Юрий Дереникович Апресян. – М. : Языки русской культуры, 1995. – 767 с.
6. Арутюнова Н.Д. Стратегия и тактика речевого поведения / Н. Д. Арутюнова // Прагматические аспекты изучения предложения и текста: статьи. – К., 1983. – С. 37–56.
7. Арутюнова Н.Д. Истоки, проблемы и категории прагматики / Н.Д. Арутюнова, Е.В. Падучева // Новое в зарубежной лингвистике. – 1985. – Вып. 16. – С. 8–42.
8. Ахренова Н.А. Интернет-дискурс как глобальное межкультурное явление и его языковое оформление / Наталья Александровна Ахренова. – М.: Изд-во МГОУ, 2009. – 220 с.
9. Барт Р. Лингвистика текста / Р. Барт // Новое в зарубежной лингвистике. – М.: Прогресс, 1978. – Вып. VIII. – С. 442–449.
10. Бартминьский Е. Языковой образ мира: очерки по этнолингвистике / Ежи Бартминьский. – М.: Индрик, 2005. – 528 с.
11. Бацевич Ф.С. Нариси з комунікативної лінгвістики / Флорій Сергійович Бацевич. – Львів : Вид. центр Львівськ. нац. ун-ту, 2003. – 247 с.
12. Бацевич Ф.С. Лінгвістична генологія: проблеми і перспективи / Флорій Сергійович Бацевич. – Львів : ПАІС, 2005. – 262 с.
13. Бацевич Ф.С. Філософія мови: Історія лінгвофілософських учень / Флорій Сергійович Бацевич. – К. : ВЦ Академія, 2008. – 240 с.
14. Бацевич Ф.С. Духовна синергетика рідної мови: лінгвофілософські нариси / Флорій Сергійович Бацевич. – К.: ВЦ Академія, 2009. – 192 с.
15. Бацевич Ф.С. Нариси з лінгвістичної прагматики: [монографія] / Флорій Сергійович Бацевич. – Львів : ПАІС, 2010. – 336 с.
16. Бенвенист Э. Общая лингвистика / Эмиль Бенвенист. – М.: Прогресс, 1975. – 446 с.
17. Білецький А.О. Про мову і мовознавство / Андрій Олександрович Білецький. – К.: АртЕк, 1996. – 224 с.
18. Блумфильд Л. Язык / Леонард Блумфильд. – М. : Наука, 1968. – 292 с.
19. Бовтенко М.А. Компьютерная лингводидактика: учебное пособие / Марина Анатольевна Бовтенко. – М.: Флинта: Наука, 2005. – 216 с.
20. Богдан С.К. Мовний етикет українців: традиції і сучасність / Світлана Калениківна Богдан. – К. : Рідна мова, 1998. – 475 с.
21. Богин Г.И. Филологическая герменевтика: учебное пособие / Георгий Исаевич Богин. – Калинин: КГУ, 1982. – 86 с.
22. Бодуэн де Куртенэ И.А. Избранные труды по общему языкознанию: в 2-х т. / Иван Александрович Бодуэн де Куртенэ. – М.: Изд-во АН СССР, 1963. – Т.1-2.
23. Бондалетов В.Д. Социальная лингвистика / Василий Данилович Бондалетов. М.: Просвещение, 1987. – 160 с.

24. Бондарко А.В. Функциональная грамматика / Александр Владимирович Бондарко. – Л.: Наука, 1984. – 136 с.
25. 48. Вайсгербер Й.Л. Родной язык и формирование духа / Йоханн Лео Вайсгербер. – М.: УРСС Эдиториал, 2004. – 232 с.
26. Вандриес Ж. Язык: лингвистическое введение в историю / Жозеф Вандриес. – М.: Соцэкгиз, 1937. – 409 с.
27. Вежбицкая А. Язык. Культура. Познание / Анна Вежбицкая. — М.: Русские словари, 1996. – 416 с.
28. Вежбицкая А. Сопоставление культур через посредство лексики и прагматики / Анна Вежбицкая. – М. : Языки славянской культуры, 2001. – 272 с.
29. Воробьева О.П. Текстовые категории и фактор адресата / Ольга Петровна Воробьева. – К. : Вища школа, 1993. – 200 с.
30. Воробйова О.П. Когнітивна поетика: здобутки і перспективи / О.П. Воробйова // Вісник Харківськ. нац. ун-ту ім. В.Н. Каразіна. – 2004. – № 635. – С. 18–22.
31. Выготский Л.С. Мышление и речь: психологические исследования / Лев Семнович Выготский. – М.-Л.: Гос. учеб.-пед. изд-во, 1934. – 324 с.
32. Гальперин И.Р. Текст как объект лингвистического исследования / Илья Романович Гальперин. – М.: КомКнига, 2007. – 148 с.
33. Глисон Г. Введение в дескриптивную лингвистику / Генри Аллан Глисон. – М.: Изд-во иностранной литературы, 1959. – 486 с.
34. Голубовська І.О. Етнічні особливості мовних картин світу / Ірина Олександрівна Голубовська. – К.: Логос, 2004. – 284 с.
35. Голубовська І.О. Мовна особистість як лінгвокультурний феномен / І.О. Голубовська // Studia Linguistica. – К.: ВЦ Київський університет, 2008. – Вип.1. – С. 5–33.
36. Горелов И.Н. Основы психолингвистики / И. Н. Горелов, К.Ф. Седов. – [3-е перераб. и дополн. изд.]. – М. : Лабиринт, 2001. – 304 с.
37. Гудков Д.Б. Теория и практика межкультурной коммуникации / Дмитрий Борисович Гудков. – М. : Гнозис, 2003. – 288 с.
38. Гумбольдт фон В. Избранные труды по языкознанию / Вильгельм фон Гумбольдт. – М. : Прогресс, 2000. – 400 с.
39. Дейк ван Т.А. Стратегии понимания связного текста / Т.А. ван Дейк, В. Кинч // Новое в зарубежной лингвистике. Когнитивные аспекты языка. – 1988. – Вып. 23. – С. 153–212.
40. Дейк ван Т.А. Язык. Познание. Коммуникация / Тойн А. ван Дейк. – М.: Прогресс, 1989. – 310 с.
41. Дементьев В.В. Непрямая коммуникация и ее жанры / Валерий Васильевич Дементьев. – Саратов : Изд-во Саратов. ун-та, 2000. – 248 с.
42. Демьянков В.З. Когнитивная лингвистика как разновидность интерпретирующего подхода / В.З. Демьянков // Вопросы языкознания. 1994. № 4. – С. 17–33.
43. Дискурс іноземномовної комунікації : [колективна монографія / під заг. ред. Кусько К. Я.]. – Львів, 2001. – 495 с.

44. Дискурс як когнітивно-комунікативний феномен: [колективна монографія / під заг. ред. Шевченко І.С.]. – Х. : Константа, 2005. – 356 с.
45. Долинин К.А. Интерпретация текста / Константин Аркадьевич Долинин. – М.: Просвещение, 1985. – 285 с.
46. Есперсен О. Философия грамматики / Отто Есперсен. – М.: Изд-во иностранной литературы, 1958. – 400 с.
47. Жайворонок В.В. Українська етнолінгвістика: деякі аспекти досліджень / Віктор Володимирович Жайворонок // Мовознавство. – 2001. – № 5. – С. 48–63.
48. Жайворонок В.В. Знаки української етнокультури: Словник-довідник / Віктор Володимирович Жайворонок. – К.: Довіра, 2006. – 703 с.
49. Жайворонок В.В. Українська етнолінгвістика: нариси / Віктор Володимирович Жайворонок. – К.: Довіра, 2007. – 262 с.
50. Жуйкова М.В. Динамічні процеси у фразеологічній системі східнослов'янських мов: монографія / Маргарита Василівна Жуйкова. – Луцьк: Редакційно-видавничий відділ Вежа Волинського державного університету імені Лесі Українки, 2007. – 416 с.
51. Залевская А.А. Психолінгвістические исследования. Слово. Текст: Избранные труды / Александра Александровна Залевская. – М.: Гнозис, 2005. – 543 с.
52. Звегинцев В.А. Теоретическая и прикладная лингвистика / Владимир Андреевич Звегинцев. – М.: Просвещение, 1968. – 336 с.
53. Звегинцев В.А. Предложение и его отношение к языку и речи / Владимир Андреевич Звегинцев. – М. : Изд-во МГУ, 1976. – 307 с.
54. Иная ментальность / [Карасик В.И., Прохвачева О.Г., Зубкова Я.В. и др.]. – М.: Гнозис, 2005. – 352 с.
55. Иссерс О.С. Коммуникативные стратегии и тактики русской речи / Оксана Сергеевна Иссерс. – М. : Едиториал УРСС, 2002. – 284 с.
56. Карасик В.И. Язык социального статуса / Владимир Ильич Карасик. – М. : Ин-т языкозн. РАН ; Волгоградск. гос. пед. ин-т, 1992. – 330 с.
57. Карасик В.И. Языковая личность и категории языка / В. И. Карасик // Языковая личность : проблемы значения и смысла. – 1994. – С. 14–24.
58. Карасик В.И. Языковой круг: личность, концепты, дискурс / Владимир Ильич Карасик. – Волгоград : Перемена, 2002. – 477 с.
59. Караулов Ю.Н. Русский язык и языковая личность / Юрий Николаевич Караулов. – М. : Наука, 1987. – 264 с.
60. Карпенко Ю.О. Вступ до мовознавства: підручник / Юрій Олександрович Карпенко. – К.: ВЦ «Академія», 2009. – 336 с.
61. Карпіловська Є.А. Вступ до прикладної лінгвістики: комп'ютерна лінгвістика: підручник / Євгенія Анатоліївна Карпіловська. – Донецьк: ТОВ ЮгоВосток, Лтд, 2006. – 188 с.
62. Касевич Б.В. Языковые структуры и когнитивная деятельность / Б.В. Касевич // Язык и когнитивная деятельность. М.: Наука, 1989. – С. 8–18.
63. Кибрик А.Е. Очерки по общим и прикладным вопросам языкознания (универсальное, типовое и специфичное в языке) / Александр

- Евгеньевич Кибрик. – М.: Изд-во МГУ им. М.В. Ломоносова, 1992. – 336 с.
Александр Евгеньевич Кибрик // Вопросы языкознания. – 1994. – № 5. – С. 126–140.
64. Колеснікова І.А. Діалектика номінального та узуального в професійному дискурсі / Ірина Анатоліївна Колеснікова. – К.: ДВНЗ Київ. нац. екон. ун-т ім. В.Гетьмана, 2008. – 248 с.
65. Колесов В.В. Язык и ментальность / Владимир Викторович Колесов. – СПб. : Петербургское востоковедение, 2004. – 240 с.
66. Компанцева Л.Ф. Інтернет-лінгвістика: підручник / Лариса Феліксівна Компанцева. – Луганськ: Янтар, 2012. – 300 с.
67. Кононенко В.І. Символи української мови / Віталій Іванович Кононенко. – Івано-Франківськ: Плай, 1996. – 270 с.
68. Кононенко В.І. Мова і народна культура / В.І. Кононенко // Мовознавство. – 2001. – № 3. – С. 62–69.
69. Корнилов О.А. Языковые картины мира как производные национальных менталитетов / Олег Александрович Корнилов. – М. : ЧеРо, 2003. – 349 с.
70. Косериу Э. Синхрония, диахрония и история / Э. Косериу // Новое в лингвистике. – Вып. 3. – М.: Прогресс, 1963. – С. 143–343.
71. Кочерган М.П. Вступ до мовознавства: підручник / Михайло Петрович Кочерган. – К.: ВЦ «Академія», 2002. – 368 с.
72. Кочерган М.П. Основи зіставного мовознавства: підручник / Михайло Петрович Кочерган. – К.: Видавничий центр Академія, 2006. – 424 с.
73. Красных В.В. Основы психолингвистики и теории коммуникации / Виктория Владимировна Красных. – М. : ИТДГК Гнозис, 2001. – С. 137–140.
74. Красных В.В. Свой среди чужих: миф или реальность? / Виктория Владимировна Красных – М. : Гнозис, 2003. – 375 с.
75. Красных В.В. Анализ дискурса / В.В. Красных // Культурные слои во фразеологизмах и дискурсивных практиках : статьи. – 2004. – С. 242–250.
76. Краткий словарь когнитивных терминов / [ред.-сост. Е.С. Кубрякова]. – М. : МГУ им. М. В. Ломоносова, 1996. – 200 с.
77. Крейдлин Г.Е. Невербальная семиотика: Язык тела и естественный язык / Григорий Ефимович Крейдлин. – М. : Новое литературное обозрение, 2002. – 592 с.
78. Кубрякова Е.С. Эволюция лингвистических идей во второй половине XX века (опыт парадигмального анализа) / Е.С. Кубрякова // Язык и наука конца XX века: сб. статей. – М.: РГГУ, 1995. – С. 144–238.
79. Кубрякова Е.С. Язык и знание / Елена Самуиловна Кубрякова. – М.: Языки славянской культуры, 2004. – 560 с.
80. Кубрякова Е.С. О термине дискурс и стоящей за ним структуре знания / Е.С.Кубрякова // Язык. Личность. Текст. – М.: Языки славянской культуры, 2005. – С.23–33.
81. Ладо Р. Лингвистика поверх границ культур / Р. Ладо // Новое в зарубежной лингвистике. Контрастивная лингвистика. – Вып. XXV. – М., 1989. – С. 32–62.

82. Лайонз Дж. Введение в теоретическую лингвистику / Джон Лайонз. – М.: Прогресс, 1978. – 544 с.
83. Лакофф Дж. Метафоры, которыми мы живем / Дж. Лакофф, М. Джонсон // Язык и моделирование социального взаимодействия. – М., 1987. – 540 с.
84. Левицкий В.В. Экспериментальные методы в семасиологии / В.В. Левицкий, И.А. Стернин. Воронеж: ВГУ, 1989. – 193 с.
85. Левицкий В.В. Семасиология% монография для молодых исследователей / В.В. Левицкий. - Винница : Нова Книга, 2012. - 680 с.
86. Леонтьев А.А. Понятие текста в современной лингвистике и психологии / Алексей Алексеевич Леонтьев // Психолингвистическая и лингвистическая природа текста и особенности его восприятия. – 1979. – С. 7–18.
87. Лингвистика на исходе XX века: итоги и перспективы. Тезисы международной конференции [Под ред. И.М. Кобозевой]. – М.: МГУ им. М.В. Ломоносова, 1995. – Т. 1–2.
88. Логический анализ языка. Образ человека в зеркале языков и культур. М.: Индрик, 1998. – 424 с.
89. Лосев А.Ф. Знак, символ, миф / А.Ф. Лосев. – М.: Изд-во МГУ, 1982. – 480 с.
90. Лотман Ю.М. Избранные статьи / Ю.М. Лотман. – Таллинн: Александра, 1992. – Т.1: Статьи по семиотике и типологии культуры. – 479 с.
91. Лурия А.Р. Язык и сознание / Александр Романович Лурия. – М.: Изд-во МГУ, 1979. – 320 с.
92. Лурия А.Р. Основные проблемы нейролингвистики / Александр Романович Лурия. – М.: Книжный дом Либроком, 2009. – 256 с.
93. Маковский М.М. Удивительный мир слов и значений: Иллюзии и парадоксы в лексике и семантике / Марк Михайлович Маковский. – М.: Высшая школа, 1989. – 199 с.
94. Маслова В.А. Лингвокультурология: учебное пособие / Валентина Авраамовна Маслова. – М.: ИЦ «Академия», 2004 – 208 с.
95. Мейе А. Сравнительный метод в историческом языкознании / Антуан Мейе. – М.: Изд-во иностранной литературы, 1954. – 104 с.
96. Мельничук А.С. Значение и содержание лингвистических единиц различных уровней / А.С. Мельничук // [В кн. Теоретические проблемы семантики и ее отражение в одноязычных словарях]. – Кишинев: Штиинца, 1982. – С. 67–74.
97. Пауль Г. Принципы истории языка / Герман Пауль. – М.: Изд-во иностранной литературы, 1960. – 500 с.
98. Перебийніс В.І. Статистичні методи для лінгвістів: навчальний посібник / Валентина Ісидорівна Перебийніс. – Вінниця : Нова книга, 2001. – 168 с.
99. Плеханова Т.Ф. Текст как диалог / Т.Ф. Плеханова. – Мн.: МГЛУ, 2002. – 253 с.

100. Поливанов Е.Д. Статьи по общему языкознанию / Евгений Дмитриевич Поливанов. – М.: Наука, 1968. – 376 с.
101. Попова З.Д. Очерки по когнитивной лингвистике / З.Д. Попова, И.А. Стернин – Воронеж : Истоки, 2001. – 191 с.
102. Попова З.Д. Язык и национальная картина мира / З.Д. Попова, И.А. Стернин. – [2-е изд.]. – Воронеж : Истоки, 2003. – 60 с.
103. Постовалова В.И. Картина мира в жизнедеятельности человека / В.И. Постовалова // Роль человеческого фактора в языке: Язык и картина мира. – М.: Наука, 1999. – С. 8–70.
104. Потебня А.А. Мысль и язык. Собрание трудов / Александр Афанасьевич Потебня. – М.: Лабиринт, 1999. – 300 с.
105. Потебня О. Мова, національність, денаціоналізація: Статті і фрагменти / Олександр Потебня [Упоряд. і вступ. ст. Ю. Шевельова]. – Нью-Йорк, 1992. – 155 с 189. Почепцов Г.Г. (мол.). Теорія комунікації / Георгій Георгійович Почепцов (мол.). – К. : Спілка рекламистів України ; Українська асоціація паблік рілейшнз. – 1996. – 175 с.
106. Пражский лингвистический кружок / [Под ред. В.А. Звегинцева]. – М.: Прогресс, 1967. – 559 с.
107. Приходько А.М. Концепти і концептосистеми в когнітивно-дискурсивній парадигмі лінгвістики / Анатолій Миколайович Приходько. – Запоріжжя: Прем'єр, 2008. – 332 с.
108. Радзієвська Т.В. Текст як засіб комунікації / Тетяна Вадимівна Радзієвська. – К.: Ін-т української мови НАН України, 1998. – 192 с.
109. Реформатский А.А. Введение в языковедение: хрестоматия / Александр Александрович Реформатский. – М.: Аспект-Пресс, 2000. – 206 с.
110. Рождественский Ю.В. Введение в прикладную филологию / Ю.В. Рождественский, Ю.Н. Марчук, А.А. Волков. – М.: Высшая школа, 1998. – 234 с.
111. Седов К.Ф. Дискурс и личность: эволюция коммуникативной компетенции / Константин Федорович Седов. – М.: Лабиринт, 2004. – 320 с.
112. Селиванова Е.А. Исследовательские принципы парадигмального пространства современной лингвистики / Е.А. Селиванова // Наукова спадщина професора С.В. Семчинського і сучасна філологія. – К.: ВПЦ Київський університет, 2001. – С. 343–351.
113. Селіванова О.О. Сучасна лінгвістика: напрями та проблеми / Олена Олександрівна Селіванова. – Полтава: Довкілля-К, 2008. – 712 с.
114. Семенюк О.А. Основи теорії мовної комунікації: навч. посібник / О.А. Семенюк, В.Ю. Паращук. – К.: ІнЮре, 2009. – 276 с.
115. Семереньи О. Введение в сравнительное языкознание / Освальд Семереньи. – М.: УРСС Эдиториал, 2002. – 399 с.
116. Семиотика: антология / [сост. и общ. ред. Ю. С. Степанов]. – М.: Академический Проект, 2001. – 702 с.
117. Сепир Э. Избранные труды по языкознанию и культурологии / Эдвард Сепир. – М.: Прогресс, 1993. – 656 с.

118. Серажим К. Дискурс як соціолінгвальне явище: методологія, архітектоніка, варіативність: [монографія] / Катерина Серажим. – К., 2002. – 392 с.
119. Серль Дж. Основные понятия исчисления речевых актов / Дж. Серль, Д. Вандервекен // Новое в зарубежной лингвистике. – 1986. – Вып. 18. – С. 242–263.
120. Снитко Е.С. Внутренняя форма номинативных единиц / Елена Степановна Снитко. – Львов: Изд-во «Світ», 1990. – 186 с.
121. Снитко О.С. Образ як глибинна структура мовних одиниць // Мовні і концептуальні картини світу. – К.: Прайм. – М., 2002. – С. 216 – 220.
122. Снитко Е.С., Кулинич И.А. Русский язык в этнолингвистическом освещении: Лекционный курс. – К.: Издательско-полиграфический центр «Киевский университет», 2005. – 88 с.
123. Солнцев В.М. Язык как системно-структурное образование / Вадим Михайлович Солнцев. – М.: Наука, 1977. – 292 с.
124. Соссюр Ф. де. Труды по языкознанию / Фердинанд де Соссюр. – М.: Прогресс, 1977. – 696 с.
125. Степанов Ю.С. Основы общего языкознания / Юрий Сергеевич Степанов. – М.: Просвещение, 1975. – 271 с.
126. Степанов Ю.С. Концепты. Тонкая пленка цивилизации / Юрий Сергеевич Степанов. – М.: Языки славянских культур, 2007. – 248 с.
127. Тараненко А.А. Языковая семантика в ее динамических аспектах / Александр Анисимович Тараненко. – К.: Наукова думка, 1989. – 256 с.
128. Телия В.Н. Коннотативный аспект семантики номинативных единиц / Вероника Николаевна Телия. М.: Наука, 1986. – 143 с.
129. Теоретические основы классификации языков мира: в 2-х т. – М.: Наука, 1980-1982.
130. Тер-Минасова С.Г. Язык и межкультурная коммуникация : учебное пособие / Светлана Григорьевна Тер-Минасова. – М.: Слово/Slovo, 2000. – 624 с.
131. Тищенко О.В. Обрядова семантика у слов'янському мовному просторі / Олег Володимирович Тищенко. – К.: КДЛУ, 2000. – 236 с.
132. Толстая С.М. Этнолингвистика / С.М. Толстая // Институт славяноведения и балканистики – 50 лет. – М.: Изд-во Индрик, 1996. – С. 235–248.
133. Толстой Н.И. О предмете этнолингвистики и ее роли в изучении языка и этноса / Никита Ильич Толстой // Ареальные исследования в языкознании и этнографии (Язык и этнос): сб. науч. тр. – Л.: Наука, 1983. – С. 181–190.
134. Трубецкой Н.С. История. Культура. Язык / Николай Сергеевич Трубецкой. – М.: Прогресс – Универс, 1995 – 800 с.
135. Тураева З.Я. Лингвистика текста (Текст: структура и семантика): учебник / Зинаида Яковлевна Тураева. – М.: Просвещение, 1986. – 127 с.
136. Уфимцева А.А. Лексическое значение: принципы семасиологического описания лексики / А.А. Уфимцева. – М.: Наука, 1986 – 360 с.

137. Уфимцева А.А. Роль лексики в познании человеческой деятельности и формировании языковой картины мира / А.А. Уфимцева // Роль человеческого фактора в языке: Язык и картина мира. М.: Наука, 1988. – С. 108–140.
138. Филлмор Ч. Основные проблемы лексической семантики / Ч. Филлмор // Новое в зарубежной лингвистике. М., 1983. Вып. XII. – С. 74–122.
139. Хомский Н. Аспекты теории синтаксиса / Ноам Хомский. – М.: Изд-во МГУ, 1972. – 129 с.
140. Хэмп Э. Словарь американской лингвистической терминологии / Эрик Хэмп. – М.: Прогресс, 2002. – 536 с.
141. Чейф У.Л. Значение и структура языка / Уоллес Чейф. – М.: Прогресс, 1975. – 432 с.
142. Швейцер А.Д. Введение в социолингвистику / А.Д. Швейцер, Л.Б. Никольский. – М.: Высшая школа, 1978. – 216 с.
143. Шмид В. Нарратология / Вольф Шмид. – М.: Языки славянской культуры, 2003. – 312 с.
144. Щерба Л.В. Языковая система и речевая деятельность / Лев Владимирович Щерба. – М.-Л.: Наука, 1974. – 427 с.
145. Щур Г.С. Теории поля в лингвистике / Г.С. Щур. – М.: Наука, 1974. – 254 с.
146. Якобсон Р. Избранные работы / Роман Якобсон. – М.: Прогресс, 1985. – 460 с.
147. Ярцева В.Н. Принципы описания языков мира / В.Н. Ярцева, Б.А. Серебренников. – М.: Наука, 1976. – 343 с.
148. Beaugrande R.-A. de. Introduction to text linguistics / R.-A. de Beaugrande, W. Dressler. – L., N.Y.: Longman, 1981. – 290 p.
149. Brown G. Discourse Analysis / G. Brown, G. Yule. – Cambridge : Cambridge University Press, 1996. – 288 p.
150. Dijk van T.A. Studies in the Pragmatics of Discourse / T.A. van Dijk. – The Hague, 1981; Blakemore D. Understanding Utterances. An Introduction to Pragmatics. Cambridge, 1993.
151. Dijk van T.A. Introduction : The role of Discourse Analysis in Society / T.A. van Dijk // Handbook of Discourse Analysis. – 1985. – Vol. 4. – P. 1–8.
152. Dijk van T.A. Principles of Critical Discourse Analysis / T.A. van Dijk // The sociolinguistic Reader. – 1998. – Vol. 2 : Gender and Discourse. – P. 367–393.
153. Dubois J. Dictionnaire de linguistique / J. Dubois, M. Giacomo, L. Guespin. – P.: Larousse, 1904. – 514 p.
154. Fairclough N. Discourse and text : linguistic and intertextual analysis within discourse analysis / N. Fairclough // Discourse and Society. – 1992. – № 3. – P. 192–217.
155. Gumperz J.J. Communicative Competence / John J. Gumperz // Sociolinguistics. – 1997. – P. 39–48.
156. Grosse E.U. Text und Kommunikation / E.U. Grosse. – Stuttgart: Kohlhammer, 1976. – 224 s.

157. Halliday M.A.K. Language, context and text : aspects of language in a socialsemiotic perspective / M.A.K. Halliday, R. Hasan. – Oxford : Oxford University Press, 1991. – 264 p.
158. Harris Z. Discourse Analysis / Z. Harris // Language. – 1952. – Vol. 28. – № 17. – P. 1–30.
159. Helgorsky F. Norme el Histoire / F. Helgorsky // Le francais moderne. – P., 1982. - №1. – P. 15–41.
160. Hymes D. On Communicative Competence / D. Hymes // Sociolinguistics. – 1972. – P. 269–293.
161. Jakobson R. The Framework of Language / Roman Jakobson. – East Lansing : University of Michigan Press, 1980. – 132 p.
162. Jucker A. H. Conversation: structure or process // Searle J. R. et al. (On) Searle on Conversation. – Amsterdam, 1992. – P. 77–90.
163. Kristeva J. Le language, cet inconnu / J. Kristeva. – P.: Ed. du Seuil, 1981. – 334 p.
164. Leech G.N. Principles of Pragmatics / G.N. Leech. – L.: Longman, 1983. – 250 p.
165. Milewski T. Z zagadnie jzykoznawstwa oglnego i historycznego / Tadeusz Milewski. – Warszawa: PWN, 1969. – 478 s.
166. Ostman J. Discourse analysis / J. Ostman, T. Virtanen // Handbook of Pragmatics. – Amsterdam, Philadelphia, 1995. – P. 239–253.
167. Rosch Heider E. Universals and Cultural Specifics in Human Categorization / E. Heider Rosch // Crosscultural Perspectives on Learning. – N.Y.: Wiley, 1975. – P. 177–206.
168. Searle J.R. Conversation / John R. Searle. – Amsterdam, Philadelphia: John Benjamins Publishing Company, 1992. – P. 7–29.
169. Stubbs M. Discourse Analysis: The Sociolinguistic Analysis of Natural Language. — Oxford, 1983.
170. Titscher S. Methods of Text and Discourse Analysis / S. Titscher, M. Meyer, R. Wodak, E. Vetter. – L.: Sage, 2000.
171. Wierzbicka A. Culture scripts: A semantic approach to cultural analysis and cross-cultural communication / A. Wierzbicka // Pragmatic and Language Learning: Monograph Series. – 1994. – Vol. 5. – P. 1–24.